ISSN 2308-9261

ЗАПОРІЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ПРАЦІ ЗІЕІТ

науковий журнал

ТОМ №5

2017 рік

ISSN 2308-9261
Науковий журнал
Засновано у 2012 році
2017 рік

«ПРАЦІ ЗІЕІТ»

Засновник:
Приватне акціонерне товариство «Приватний вищий навчальний заклад «Запорізький інститут економіки та інформаційних технологій» (ЗІЕІТ)

Головний редактор:
Туровцев Г.В., д.фіз.-мат.н., професор, ректор ЗІЕІТ

Заступник головного редактора:
Переверзєв А.В., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи ЗІЕІТ

Редакційна колегія:
Швець Д.Є., д.с.н., професор, проректор з навчальної роботи ЗІЕІТ
Мокій А.І., д.е.н., професор, проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку
Магарь Н.Г., директор ВП ЗІЕІТ у місті Кривий Ріг
Жерліцин Д.М., д.е.н., професор
Калінеску Т.В., д.е.н., професор
Левицький С.І., д.е.н., професор
Михайлик Д.П., к.е.н., доцент
Панкова М.О., к.е.н., доцент
Таланін І.Є., д.ф.-м.н., професор
Хромова К.А., к.ф.н., доцент
Цвілий С.М., к.е.н., доцент

Важливо: Редакційна колегія не здійснює корекцію поданого автором матеріалу для публікації у журналі (не виправляє граматичні та пунктуаційні помилки), редагуванню може підлягати лише форма матеріалу (відповідність розмірів тексту)

Поштова адреса: 69041, м.Запоріжжя, вул.Кияшка, 16-б
Тел.: (061) 239-90-01
Факс: (061) 239-10-40
E-mail: trudy@econom.zp.ua
Сайт: http://conference.zieit.zp.ua:81/index.php/

ISSN 2308-9261

PROCEEDINGS

of

ZAPORIZHZHYA INSTITUTE OF ECONOMICS AND INFORMATION TECHNOLOGIES

Founder:
Zaporizhzhya Institute of Economics and Information Technologies (ZIEIT)

Editor-in-chief:
Turovtsev G., Dr.Sc., Professor

Assistant Editor:
Pereverzev A., Dr.Sc., Professor

Editorial Board:
Shvets D., Dr.Sc., Professor
Mokiy A., Dr.Sc., Professor
Magar N., Director of the Separate Subdivision of ZIEIT in the city of Kryvyi Rih
Zherlitsyn D., Dr.Sc., Professor
Kalinesky T., Dr.Sc., Professor
Levitsky S., Dr.Sc., Professor
Mikhaylik D., Dr.Sc., ass. Professor
Pankova M., Dr.Sc., ass. Professor
Talanin I., Dr.Sc., Professor
Khromova K., Dr.Sc., ass. Professor
Tsviliy S., Dr.Sc., ass. Professor

Importantly: The editorial board does not make corrections of the material submitted by the author for publication in the journal (does not correct grammatical and punctuation errors), only material form (text size matching) can be edited.

Address: 69041, Zaporizhzhya, Kiyashko str. 16-b
Tel.: (061) 239-90-01
Fax: (061) 239-10-40
E-mail: trudy@econom.zp.ua
Website: http://conference.zieit.zp.ua:81/index.php/

ЗМІСТ

БОЙКО Ю.І. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА…… **5**

БОРОДА К.І. ПЕРЕДАЧА СИСТЕМИ ОБРАЗІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ВІРДЖИНІЇ ВУЛЬФ «TO THE LIGHTHOUSE» НА РОСІЙСЬКУ МОВУ…… **8**

ВЕРЕСОВ А.А. АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ IOS ДОДАТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ФРЕЙМВОРКА FOUNDATION…… **12**

ГАЙДАШ Д.О. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЇЇ РОЛІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА…… **15**

ГРЕЧИН О.І. АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ IOS ДОДАТКУ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЗАВДАНЬ…… **20**

ЄПІШЕВ В.В. УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА…… **24**

МАТОЛЯК В.Я. ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ВІДСИЛАНЬ ДО ПРЕЦЕДЕНТНИХ ТЕКСТІВ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ)…… **29**

ПАРХОМЕНКО Т.О. РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ СЕРІЇ ISO 9001 У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ…… **33**

ПОГОСОВА Е.П. ПРОБЛЕМА ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В РОЗМОВНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ НА ПРИКЛАДІ КОМЕДІЙНОГО СЕРІАЛУ «ДРУЗІ»…… **36**

РЯСНОЙ М.С. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕТИВИ СПІВРОБИТНИЦСТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН АСЕАН…… **40**

СОКОЛ Д.В. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ…… **42**

ТОКАР О.О. ІННОВАЦІЙНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЄС…… **47**

ШАРАПОВ В.С., ТРЕГУБ Д.О., ЛЕВИЦЬКИЙ С.І. МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ: НАСЛІДКИ КЕРОВАНОГО ВИБОРУ У ФІНАНСОВИХ ПІРАМІДАХ…… **52**

TABLE OF CONTENTS

BOYKO YU. FEATURES OF A SMALL ENTERPRISE FINANCIAL STATE ASSESSMENT…… **5**

BORODA K. REPRODUCTION OF THE IMAGE SYSTEM IN TRANSLATING V. WOLF'S NOVEL "TO THE LIGHTHOUSE" INTO RUSSIAN LANGUAGE…… **8**

VERESOV A. ACTUALITY OF IOS SUPPLEMENT DEVELOPING USING FOUNDATION FRAMEWORK..…….. **12**

GAYDASH D. THEORETICAL APPROACHES TO DEFINE THE DEBIT CONTRIBUTION NATURE AND ITS ROLE TO MAKE THE ENTERPRISE PRODUCTION MORE EFFECTIVE…….…… **15**

GRECHIN O. ACTUALITY OF IOS SUPPLEMENT DEVELOPMENT TO SOLVE TRANSPORT LOGISTIC TASKS……... **20**

EPISHEV V. WAYS TO IMPROVE THE CLASSIFICATION FACTORS THAT INFLUENS THE ENTERPRISE FINANCIAL STOCK…….. **24**

MATOLYAK V. THE PROBLEM OF TRANSLATING REFERENCES TO CULTURALLY SIGNIFICANT TEXTS IN POLITICAL DISCOURSE (BASED ON THE ENGLISH-LANGUAGE MEDIA)..... **29**

PARHOMENKO T. DEVELOPMENT AND IMPLEMENTATION OF THE QUALITY MANAGEMENT SYSTEM IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT ACCORDING TO 9001 SERIES ISO INTERNATIONAL STANDARD.……..... **33**

POGOSOVA E. PROBLEMS OF CULTURAL-MARKED VOCABULARY REPRODUCTION IN TRANSLATING AUDIOVISUAL TEXT (ON THE EXAMPLE OF THE SERIES "FRIENDS")……..... **36**

RYASNOY M. PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF UKRAINE AND ASEAN COUNTRIES' COOPERATION…… **40**

SOKOL D. TRENDS AND PROBLEMS OF UKRAINIAN BANKING CREDIT ACTIVITY TRANSFORMATION.…….. **42**

TOKAR O. INNOVATIVE STIMULATION OF UKRAINE AND THE EU TRANSBOUNDARY CONVERGENCE ……..…… **47**

SHARAPOV V., TREGUB D., LEVITSKY S. BEHAVIOR ECONOMY MODELING: THE CONSEQUENCES OF GUIDING CHOICE IN FINANCIAL PIRMS..... **52**

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

Автор: студент групи ПТБ-112м Бойко Ю.І.
chemp.zp.ua@mail.ru
Керівник: к.е.н., доцент Панкова М.О.
ЗІЕІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшко 16-б

ВСТУП

На сьогоднішній день існує велика кількість методик для проведення аналізу фінансового стану підприємств. Незважаючи на це, їх використання для аналізу фінансового стану малого підприємства здатне призвести до спотворення результатів оцінки та зробити їх не відповідними до дійсної ситуації яка склалося на підприємстві, завдяки чому проведення повноцінного аналізу стає неможливим. Це зумовлено тим, що більшість методик були орієнтовані для застосування на середніх та великих підприємствах, аналіз фінансового стану яких не враховує особливості притаманні малому підприємству.

В той же самий час переважну частину у структурі підприємств України займають малі підприємства та їх кількість поступово зростає. Вони забезпечують структурну перебудову монополізованої економіки, розвиток обслуговуючих галузей, поповнюють ринок праці робочими місцями та являються невід'ємною складовою частиною сучасного ринкового господарства.

Саме тому відсутність загальноприйнятих методичних положень до аналізу фінансового стана малого підприємства з урахуванням притаманними для нього особливостями обумовлює актуальність даної роботи.

Дослідження аналізу фінансового стану суб'єктів малого підприємництва приділяли увагу такі вчені, як: Г.В. Савицька, А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, О.О. Шеремета, Т.В. Заревчацька, Т.Г. Васильців, М.Я. Дем'яненко, В.В. Ковальова та інші.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Розгляд існуючих методик для оцінки фінансового стану та їх адаптація для малого підприємства з урахуванням його особливостей.

ВИКЛАД ОСНОВОГО МАТЕРІАЛУ

В сучасних ринкових умовах значну роль відіграє стабільність фінансового положення підприємства, а також пошук шляхів його зміцнення і покращення для створення сприятливих умов його функціонування у постійно змінливому навколишньому середовищі. Фінансовий стан відіграє значну роль у формуванні цього положення, бо саме він здатний відобразити ефективність використання фінансових ресурсів на підприємстві. Малі підприємства в процесі своєї господарської діяльності значно обмежені у наявній кількості фінансових ресурсів порівняно з середніми та великими підприємствами, що викликає необхідність у їх більш ефективному та раціональному використанні. Саме тому проведення своєчасної та якісної оцінки фінансового стану та пошуку шляхів його зміцнення являється однією з найважливіших задач для малого підприємства, оскільки її вирішення здатне призвести до потенційного збільшення його прибутковості[1].

Однак, незважаючи на те, що на сьогоднішній день використовують велику кількість різноманітних методик, для оцінки фінансового стану малого підприємства не існує єдиного узгодженого набора показників якого слідувало б дотримуватися в ході проведення аналізу[2]. Це може призвести до значного ускладнення процесу аналізу через надлишок існуючих показників, розрахунок яких робить оцінку фінансового стану необґрунтовано трудомісткою, що позбавляє малого підприємства одного з його головних переваг - швидкості реагування.

Окрім цього, для багатьох існуючих коефіцієнтів нормативні значення можуть відрізнятися. Це зумовлюється тим, що їх рекомендовані значення були в основному орієнтовані на середні та великі підприємства, котрі у своїй діяльності оперують значно іншою кількістю наявних ресурсів та мають зовсім інші нормативи, яких вони повинні дотримуватися під час ведення своєї господарської діяльності. І все це

незважаючи на відмінності нормативів у різноманітних галузях, котрі також повинні враховуватися під час формування висновків.

Також, ще однією складністю, з якою частіше зустрічаються в процесі оцінки фінансового стану малого підприємства, являється відсутність звичної інформаційної бази для проведення аналізу, яка є необхідним елементом для більшості методик. Це викликано тим, що малі підприємства складають свою звітність за спрощеною формою, головною ознакою котрої являється менш деталізований характер[3]. Завдяки цьому розрахунок деяких коефіцієнтів чи навіть окремих напрямів аналізу (наприклад аналіз прибутку) стає неможливим, у зв'язку з цим також становиться неможливим зробити повноцінний висновок щодо фінансового стану підприємства.

Враховуючи усе вищенаведене, до головних проблем які виникають під час надання оцінки фінансового стану малого підприємства, можливо віднести наступне:

- неузгодженість у виборі аналітичних показників;
- відмінність нормативних значень для відповідних коефіцієнтів;
- обмежена інформаційна база.

Таким чином, вибір методики котра здатна впоратися з цими складнощами значно спрощує процес аналізу фінансового стану малого підприємства. На думку автора для цього слід використовувати методику експрес-аналізу.

Сутність експрес-аналізу полягає у відборі невеликої кількості найбільш істотних і порівняно нескладних в обчисленні показників і в постійному відстеженні їх динаміки[4]. Основними прийомами для його проведення виступають вертикальний та горизонтальний аналіз вихідної інформації.

Його прийнято проводити у три етапи:

- підготовчий етап;
- попередній огляд бухгалтерської звітності;
- читання та аналіз звітності.

На першому етапі приймається рішення про доцільність проведення аналізу та готовності фінансової звітності до читання. Рішення про доцільність приймається під час ознайомлення з аудиторським висновком. Перевірка готовності звітності до читання має менш відповідальний і певною мірою технічний характер.

На другому етапі проводиться ознайомлення з пояснювальною запискою до балансу. Це необхідно для того, щоб оцінити умови роботи у звітному періоді, визначити тенденції основних показників діяльності, а також якісні зміни, що відбулися у майновому та фінансовому станах суб'єкта господарювання. Аналізуючи тенденції основних показників, слід брати до уваги вплив деяких зовнішніх факторів, зокрема інфляції.

Третій етап являється головним в експрес-аналізі. Саме на ньому проводиться розрахунок за обраними показниками аналізу та формується висновок щодо заключної оцінки фінансового стану підприємства[5].

Експрес-аналіз не потребує обов’язкового набору показників. Вони обираються виходячи з досвіду спеціаліста, що проводить аналіз, з урахуванням індивідуальних особливостей діяльності підприємства та його галузі, а також враховують наявність необхідної інформації для їх розрахунку.

Необхідною інформаційною базою для експрес-аналізу являється річна звітність у складі форми №1м(мс) та №2м(мс), котра є на кожному малому підприємстві. Вона являється достатньою для розрахунку більшості показників.

Основною перевагою експрес-аналізу є швидкість і простота розрахунків. Залежно від об'єму вихідної інформації, головної мети й завдань дослідження експрес-аналіз може проводитися з різним ступенем деталізації. Він допомагає знаходити проблемні місця у фінансовому стані підприємства, на яких слід зосередитись під час подальшого поглибленого аналізу, завдяки чому він може бути основою для інших видів аналізу [6].

За відсутністю нормативних значень для деяких показників, стає можливим відстежувати їх тенденційні зміни та робити висновки дивлячись на них, завдяки можливості більш частішого проведення аналізу дякуючи простоті його розрахунків та малій трудомісткості.

Отже, до переваг експрес-аналізу можливо віднести наступне:

- невимогливість до необхідної інформаційної бази;

- індивідуальний набір показників для кожного підприємства;
- мала трудомісткість аналізу;
- можливість оперативного відстеження змін аналізованих показників;
- формування основи для подальшого поглибленого аналізу.

До головного недоліку експрес-аналізу можливо віднести те, що він являється лише поверхневим методом. Однак, цей недолік не є суттєвим для малого підприємства для котрого відсутня необхідність у більш деталізованому та поглибленому аналізу.

Показники для експрес-аналізу слід обирати індивідуально для кожного підприємства з урахуванням специфіки його діяльності та галузі, щоб мати змогу отримати більш відповідні результати аналізу. Однак, існує певна низка показників, які були запропоновані науковцями, що досліджували процес проведення експрес-аналізу. Вони, в певній мірі, здатні використовуватись для більшості підприємств. Один з прикладів переліку таких показників буде наведений у наступній таблиці[7].

Таблиця 1. Відносні показники фінансового стану

№	Напрям аналізу	Показники
1	Оцінка майнового стану	Частка основних засобів у загальній сумі активів. Коефіцієнт зносу основних засобів
2	Оцінка ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності. Коефіцієнт проміжної ліквідності. Коефіцієнт поточної ліквідності
3	Оцінка фінансової стійкості	Коефіцієнт автономії. Коефіцієнт фінансової залежності. Коефіцієнт фінансової стійкості. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами. Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів. Коефіцієнт маневреності власних коштів
4	Оцінка ділової активності	Коефіцієнт загальної оборотності. Коефіцієнт оборотності основних фондів. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів. Коефіцієнт оборотності запасів. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
5	Оцінка рентабельності	Рентабельність активів. Рентабельність продажів. Рентабельність продукції. Рентабельність власного капіталу

Даний перелік включає основні напрями за якими прийнято проводити аналіз. До нього входить невелика кількість базових показників, які здатні відобразити загальну ситуацію, що склалась на підприємстві. Їх розрахунок не складе складнощів навіть для не підготовленого фахівця, а необхідну інформацію можливо буде отримати лише з фінансової звітності, що є на кожному малому підприємстві.

ВИСНОВКИ

Як можливо побачити, експрес-аналіз володіє такими перевагами які в повній мірі здатні усунути проблеми з якими найбільш частіше зустрічаються під час аналізу фінансового стану малого підприємства. Для його проведення не потрібна наявність висококваліфікованих професійних навичок чи поглиблена інформаційна база. Завдяки простоті та малій трудомісткості з'являється можливість його більш частішого

проведення, що надає малому підприємству здатність більш швидкого реагування та прийняття необхідних управлінських рішень, котра являється необхідною умовою для його успішного функціонування.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства [Текст]: навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко. – К.: Знання, 2013. – 446 с.
2. Михайлов В.С. удосконалення методичних рекомендацій та впровадження практичних розрахунків показників оцінки фінансового стану підприємств на регіональному та державному рівнях [Текст]: науковий звіт / В.С. Михайлов. - К: НТК статистичних досліджень, 2005. – 254с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва", затверджений наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 15.03.2000 р. за № 161/4382 (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00.
4. Аверіна, О.І. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності [Текст]: Підручник / О.І. Аверіна, В.В. Давидова, Н.І. Лушенкова.- М .: КноРус, 2012. - 432 с.
5. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств [Текст]: Навчальний посібник / Ростислав Слав'юк,; М-во освіти і науки України. -3-є вид., переробл. і доп.. -К.: Центр навчальної літератури, 2004. -459 с.
6. Сороківська М.В. Фінанси підприємств [Текст]: навч. посібник / М. В. Сороківська, Т. Я. Андрейків. - Львів: вид-во ЛКА, 2015. – 288 с.
7. Черненко, В. А. Антикризове управління [Текст]: підручник і практикум для академічного бакалаврату / В. А. Черненко, Н. Ю. Шведова. - М.: Видавництво Юрайт, 2015. - 409 с.

ПЕРЕДАЧА СИСТЕМИ ОБРАЗІВ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ВІРДЖИНІЇ ВУЛЬФ «TO THE LIGHTHOUSE» НА РОСІЙСЬКУ МОВУ

Автор: студентка групи П-112М Борода К. І.
Керівник: к.ф.н., доц. Хромова К. А.
ЗІЕІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшка 16-б

ВСТУП

Об’єктом даного дослідження є такі способи побудови тексту перекладачем, які дозволяють зберегти первісну смислову структуру і образну систему оригінального твору.

Предметом дослідження являється стратегія перекладача, яка дозволяє зберегти цю образну основу засобами іншої мови.

Актуальність даної роботи, перш за все, пов’язується з розширенням культурних зв’язків між націями, що потребує глибокого розуміння основ інших культур та ясного усвідомлення своєї власної культури. Культура втілюється у знакови форми, саме так вона дана людині. Саме культура задає форми пізнання та переживання людиною дійсності. Знакові форми культури чи «культурні коди», символи, концепти й складають основний зміст текстів художньої літератури. На відміну від інших форм діяльності, література надає цілісний образ світу, використовуючи для його побудови таки знакові системи чи коди, в яких втілюється культура, яка в широкому смислі розуміється як система знань,символів, правил, норм, вірувань, традицій та цінностей, які поділяють усі члени певної спільноти. Ось чому глибоке вивчення та тлумачення художньої літератури на іноземні мови дає ключ до розуміння іншої культури.

Крім того, зіставний аналіз перекладів художньої літератури має велике практичне значенн, оскільки він допомагає перекладачам оволодіти певною майстерністю, а саме – вчитися на вдалих та не особливо вдалих прикладах інших перекладачів. І нарешті, аналіз перекладів художньої літературий надає той широкий практичний матеріал, на основі якого будується теорія перекладу.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою даного дослідження є шляхом зіставлення оригіналу роману В. Вульф «На маяк» з його перекладом, виконаним О. Суріц, дати оцінку адекватності перекладу.

Завданнями даної роботи є: розглянути організацію інформації в художньому тексті, як у зв'язній системі, одного цілого, де всі компоненти взаємопов'язані; виділити сильні позиції (актуалізації), де образна інформація виходить із імпліцитного стану, визначити ці фрагменти; виділити одиниці перекладу за цими фрагментами як перекладацькі проблеми, показати рішення цих проблем перекладачем О. Суріц; основуючись на рішенні проблем у цих фрагментах, а також основуючись на адекватності передачі значень цих уривків, зробити висновок про адекватність перекладу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Все вищесказане є особливо важливим по відношенню до тих творів, які найчастіше читають та які є найбільш популярними й визнаними. Оскільки такі твори не лише відображають, а й формують сучасну свідомість. Вірджинія Вульф є видатною фігурою європейської модерністської літератури XX ст. Її романи вважаються класичними творами «потоку свідомості».

Одним із основних моментів у дослідженні є розуміння художнього тексту як складно організованої системи, з багатьма рівнями інформації, у якому головною є естетична функція, що передбачає певний емоційний вплив на читача [2, с.14]. Для виконання цієї функції необхідна дуже складна організація тексту, а тип організованої таким чином інформації в тексті називається образною інформацією.

Образ – це висловлювання, де над конвенціональним, узуальним рівнем надбудовується, прирощується ще й додатковий, концептуальний рівень. При цьому, узуальне значення включає не тільки предметну ситуацію, а й загальноприйняті конотації, тобто оцінки, емоції, прийняті в практичному спілкуванні. Таким чином, головним у художньому тексті є концепт (концептуальна інформація), під яким розуміється будь-який згусток інформації або основна ідея, яка розподіляє інформаційні потоки і організовує систему цих доданих, «прирощених» значень [2, с.15]. Існують узуальні, загальноприйняті в практиці спілкування, уже створені емоції опису предмета, а також конотації та емоції оцінки. Образна інформація служить засобом позначення чогось іншого, інакшого змісту, і управляє організацією інформації. Таким чином, художній текст завжди багатоплановий, в ньому є кілька рівнів інформації, він поліфонічний [1, с.11]. Тому його основна, концептуальна інформація вимагає того, щоб текст інтерпретували і відновили всю інформацію, адже вона імпліцитна. А спосіб її існування в цьому імпліцитному вигляді - це свого роду організований стилістичний контекст, де не тільки підбір, вибір лексики, але і взаємодія значень цієї лексики, і ці значення створюють складну систему [4, с.314]. Таким чином, образна інформація в художньому тексті носить системний характер, і ця система проявляється в усьому тексті як ціле. Виходячи з цього, із системності образів і вимоги системності, взаємозв'язку і інтерпретації, обумовлюється і підхід до художнього перекладу.

У даному дослідженні під художнім перекладом розуміється певна точка зору перекладача на текст, включаючи два аспекти: власну інтерпретацію, відтворення системи образної і концептуальної інформації та інтерпретацію з точки зору знаходження перекладацьких проблем, і побудову тексту перекладу, який повинен бути призначений для читача-носія іншої культури. Інакше, система образів створюється з орієнтиром на читача. При цьому, в ці орієнтири включаються не тільки досвід культури, уявлення, поняття про світ, цінності, а й уявлення про те, що таке літературна традиція, художня література, досвід читання художньої літератури [1, с. 14]. Отже оцінка якості перекладу виходить, перш за все, з уявлення про художній текст, як про організоване ціле, де вибір кожного відповідника повинен відповідати контексту самого твору і контексту культури. Усі відповідники обираються з урахуванням того, що вони повинні бути частиною системи, цілого, весь час враховується їх перспективна і можлива контекстна залежність, вплив один на одного [4, с. 245]. Тому будь-який художній переклад і передбачає відновлення цієї системи образів.

У сучасному перекладознавстві намітилися два напрямки оцінки якості перекладу. Згідно першому, одиниці перекладу виділяються в усьому тексті. Тоді кажуть про переклад реалій, стилістичних прийомів, окремих розмовних виразів, сленгу. Але цей напрям частіше за все виділяє перекладацькі проблеми як той чи інший вид помилки. За наявністю та за кількістю цих помилок при перекладі і робиться висновок про адекватність перекладу. Прихильники другого напряму виходять із того, що художній текст – це складна система, де є сильні позиції або «актуалізації» - такі місця, де образна інформація представлена найбільш яскраво або «виходить на поверхню» [2, с. 26]. Такі фрагменти самі по собі представляють комплекс перекладацьких проблем, одиниць перекладу, а одиниці перекладу виділяються саме для таких фрагментів. І судячи з того, як вирішуються проблеми перекладу цих фрагментів, сильних позицій, робиться висновок про адекватність перекладу [4, с. 250]. Втім не обов'язково висувати на перший план помилки. Адже виникає закономірне питання, щодо перекладу творів В. Вульф. О. Суріц є загальновизнаним майстром, віртуозом перекладу.

Навряд чи знайдеся багато помилок в її перекладі. В такому випадку, завданням даної роботи є показати, як саме вирішуються такі складні перекладацькі проблеми. Це дасть можливість показати як вирішуються такі завдання, пояснити мотиви рішення і виявити стратегію перекладача-майстра. Саме цей спосіб оцінювання й застосовується у даному дослідженні.

У творах В. Вульф текст - складна система зі складними, залежними від різних контекстів, фрагментами, що вимагає інтерпретації. В. Вульф - новатор у тому, що вона пропонує новий тип «образу автора» [5, с. 25]. На відміну від традиційно сформованих видів мовлення: об'єктивного авторського, передорученого та суб'єктивного автора - персонажу, вона обирає свій власний, унікальний образ, який отримав назву «потік свідомості». Але це і є своєрідним «образом автора». Головним способом створення образності є конвергенції, де провідним і організуючим прийомом є метафора, при цьому важливою властивістю метафори є діалектичне протиріччя між затвердженням схожості і реальною відмінністю.

Простежити, як організована інформація у Вульф, і як вирішує ці завдання перекладач, можна на фрагменті такої стилістичної конвергенції:

Qualities that would have saved a ship's company exposed on a broiling sea with six biscuits and a flask of water—endurance and justice, foresight, devotion, skill, came to his help.	Качества, при которых корабельная команда продержалась бы в бушующем море на шести сухарях и на фляге воды – выдержка, осмотрительность, справедливость, преданность, ловкость, – пришли к нему на выручку.

Узагальнене «company» передається при перекладі конкретизованим «корабельная команда»; реалія «six biscuits» - тобто, той запас, який англійські моряки завжди беруть із собою на корабель, - замінена більш традиційним для нашої культури відповідником «на шести сухарях»; змінений порядок переліку якостей для збереження милозвучності: «endurance and justice, foresight, devotion, skill» та «выдержка, осмотрительность, справедливость, преданность, ловкость».

Qualities that in a desolate expedition across the icy solitudes of the Polar region would have made him the leader, the guide, the counsellor, whose temper, neither sanguine nor despondent, surveys with equanimity what is to be and faces it, came to his help again.	Качества, которые нужны проводнику, вожаку, вдохновителю отчаянной экспедиции в стылую одинокость полярной ночи, чтоб, не поддаваясь ни отчаянию, ни обманным мечтам, твердо глянуть в лицо судьбе, – снова пришли к нему на выручку.

Узагальнення «of the Polar region» трансформується в більш конкретний образ часу «полярной ночи»; слово «despondent» також замінюється у перекладі на конкретизований відповідник «обманным мечтам»; узагальнене «what is to be and faces it» у перекладі звертається конкретно до долі людини: «твердо глянуть в лицо судьбе».

Feelings that would not have disgraced a leader who, now that the snow has begun to fall and the mountain top is covered in mist, knows that he must lay himself down and die before morning comes, stole upon him, paling the colour of his eyes, giving him, even in the two minutes of his turn on the terrace, the bleached look of withered old age. Yet he would not die lying down; he would find some crag of rock, and there, his eyes fixed on the storm, trying to the end to pierce the darkness, he would die standing.	Чувство, которое не обесчестит и альпиниста, если тот видит, что валит снег и горы канули в муть, и, значит, придется лечь и принять смерть до утра – такое вот чувство нашло на него, разом выцветило глаза и на очередном повороте вдруг превратило его на миг в дряхлого старца. Но нет, он не намерен умирать лежа; он найдет выступ в скале и там, вглядываясь в бурю, не сдаваясь, прорываясь сквозь тьму, он встретит смерть стоя.

Who then could blame the leader of that forlorn party which after all has climbed high enough to see the waste of the years and the perishing of the stars, if before death stiffens his limbs beyond the power of movement he does a little consciously raise his numbed fingers to his brow, and square his shoulders, so that when the search party comes they will find him dead at his post, the fine figure of a soldier?	И кто упрекнет предводителя обреченной кучки, которая все же вскарабкалась достаточно высоко и видит пустыни лет, угасание звезд, кто его упрекнет, если, покуда смерть не сковала совсем его члены, он не без умысла поднимает онемелые пальцы ко лбу, расправляет плечи, чтобы, когда подоспеют спасатели, его нашли мертвого на посту безупречным солдатом?

Проаналізувавши даний фрагмент можна зробити певні висновки: тут постійно намічується, що усі вибори відповідників, окремі рішення перекладача йдуть в сторону більш суб'єктивного сприйняття і в бік більш

високого літературного тону, що призводить до деякої зміни модальності висловлювання. Перекладацькі рішення саму образну основу оригіналу не змінюють, але кожен раз злегка надають їй національної специфіки мови перекладу. Це видно на прикладі створення образу головного героя, містера Ремзі, вченого і філософа. У В. Вульф - це вічний образ, узагальнений образ мужнього начала. Містер Ремзі - філософ, веде дослідження, пише наукову роботу. Оскільки в ході дослідження він зустрічає певні труднощі, ми бачимо його оцінку, його відчуття самого себе - це вплітається в текст разом із думкою інших людей зі сторони, які подані як почуті або побачені ним самим. Таким чином, суб'єктивне і об'єктивне як би зливається. У В. Вульф завжди необхідно показати як суб'єктивне відчуття містера Ремзі, так і оцінку його з боку автора, і деякий образ, який повинен пропонуватися читачеві. При цьому, це не тільки особисте самовідчуття персонажу, тут включається також певний культурний образ героя самої англійської культури. Це першовідкривач, - зазвичай це капітан корабля або той, хто веде експедицію в невідоме. Таким чином, поставлене завдання було об'єднати конкретне і узагальнене, персональне та культурне. Тому у Вульф майже всі слова мають широке абстрактне значення. Наприклад, фраза «he was a failure», яка перекладена «он не состоялся». Тут перекладач використовує антонімічний переклад. Крім того, «he was a failure» - традиційний англійській спосіб показати невдачу. Головний герой зазнав поразки. Слово «failure» поєднує всі інші уривки, де містер Ремзі описується як герой, як капітан. Капітан може зазнати поразки, корабель може потрапити у корабельну аварію, експедиція може бути загублена. Те ж саме і у науці. Це – узагальнений образ поразки у складній справі. Однак у перекладі вибір відповідника показує що містер Ремзі зазнав невдачи перш за все як вчений, філософ. Тоді, в цьому перекладі слово «failure» від узагальненого набуває більш суб'єктивно-особистий характер. Як наслідок - змінюється модальність. Значення слова отримує особистий і водночас, узагальнено-картинний характер. Одразу пов'язується із образом капітана і керівника. Весь час перегукуються переможці і переможені, вдалося - не вдалося, зазнав поразки, але не вказується, в чому.

Отже, оригінальний текст дає більш об'єктивістський, узагальнений спосіб бачення. Перераховані особисті якості належать будь-якому капітану корабля, герою, першопрохідникові. В. Вульф спеціально звертається до узагальненості - із виходом на загальнолюдські цінності. У перекладі ж, видно рух на суб'єктивізм - при описі поразки використовується конкретизація - не відбувся як учений. Нейтральна лексика оригіналу - вихід на вселюдський рівень, узагальнення. У перекладі - вищий стилістичний тон, ми чуємо голос саме вченого. Десь має місце те, що називають «метаморфозою модальності тексту» [3, с. 358].

ВИСНОВКИ

У тексті перекладу, перекладач при виборі відповідників найчастіше використовує конкретизацію, зміну стилістичного тону: все це разом починає дещо змінювати модальність в сторону суб'єктивної думки і таким чином, в сторону традиційного прийому непрямої прямої мови, сформованого в російській літературі. Має місце зміна модальності, точки зору на дійсність, пересування на суб'єктивну замість узагальнено-людської перспективи. Пояснюється це орієнтацією на літературну традицію, на існуючий корпус текстів. Такий зсув є в широкому сенсі типовим проявом адаптації до свідомості культурного читача. У самому дослідженні вісім фрагментів з такими конвергенціями. Проаналізувавши всі відповідності ми бачимо, що спостерігається деяка тенденція у вирішенні завдань перекладачем. У більшості з них відбувається орієнтування на літературну традицію, особливо XIX сторіччя. Всі обрані відповідники призводять до зрушення модальності від узагальненого в сторону суб'єктивного. Це дозволяє зробити висновок, що присутня певна закономірність у діях перекладача, адже дана стратегія витримана постійно, послідовно, упродовж всього роману. Таким чином, можна сказати, що переклад роману «To the Lighthouse», виконаний О. Суріц – адекватний, а система образім передана вірно.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Казакова Т. А. Художественный перевод / Тамара Анатольевна Казакова. – СПб – 2002. – 320 с.
2. Кухаренко В.А. Інтерпретація тексту. /Валерія Андріївна Кухаренко. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. – 272 с.
3. Овсянников, В. В. Метаморфозы модальности в переводе /Владимир Валентинович Овсянников // Грані сучасного перекладознавства: колективна монографія (за ред. д. філ. н. О. Г. Фоменко). – Запоріжжя: КПУ, 2001. – С. 356-367
4. Овсянников, В. В. Точка зрения переводчика: лекции по университетскому переводоведению. /Владимир Валентинович Овсянников. - Запорожье: Просвіта, 2010. - 448 с.
5. Virginia Woolf To the Lighthouse. Edited with an Introduction by Margaret Drabble. - Oxford University Press, 1992. - 285 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ IOS ДОДАТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ФРЕЙМВОРКА FOUNDATION

Автор: студент групи ІПЗ -112м Вересов А.А.
sou.git.sou@gmail.com
Керівник: к.ф.-м.н., професор Таланін В.І.
ЗІЕІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшка 16-б

ВСТУП

На сьогоднішній день мобільні додатки швидко набирають популярність серед компаній, що пропонують різні послуги і серед користувачів мобільних пристроїв.

З урахуванням розвитку інформаційних технологій, з року в рік з'являються ще більш потужні мобільні пристрої. Отже, суттєво підвищуються вимоги до додатків, призначеним для цих пристроїв. Поява смартфонів, поліпшення їх можливостей, характеристик і стрімкий розвиток інтернет-технологій роблять мобільні додатки одним з найбільш зручних інструментів для розваги, комунікації, маркетингу та отримання необхідної інформації.

Лінійка продуктів від Apple на базі операційної системи iOS повністю змінила стандарти мобільної індустрії. На сьогоднішній день операційною системою iOS користуються мільйони людей, і необхідність у нових додатках різного напрямку для неї стрімко зростає.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основною метою наукової роботи є розробка додатку з використання Фреймворка Foundation для операційної системи iOS за допомогою мови програмування Swift. Відповідно до цього на шляху досягнення мети будуть вирішені такі задачі:

- ознайомлення з можливостями операційної системи iOS та її функціоналом;
- розгляд переваг середовища програмування Xcode та його аналогів;
- обґрунтування вибору мови програмування та середовища розробки;
- дослідження існуючих технологій та рішень для створення мобільних додатків для операційної системи iOS;
- ознайомлення із засобами мови програмування Swift і Фреймворком Foundation;
- розробка мобільного додатку на платформі iOS, використовуючи мову програмування Swift.

Головною ціллю наукової роботи є використання для розробки мобільних додатків нової мови програмування – Swift, та Фреймворка Foundation. Адже компанія Apple постаралася створити просту і сучасну мову, на яку вони покладають великі надії. Купертіновці планують залучити на свій бік не тільки досвідчених розробників, які вже вміють працювати з Objective-C і C, а й новачків, які напевно використовують дану їм можливість і почнуть вивчати Swift. Ринок додатків знову виросте, а значить вплив Apple збільшиться.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Розробка додатків для мобільних пристроїв - це процес, при якому додатки розробляються для невеликих портативних пристроїв, таких як КПК, смартфони. Ці додатки можуть бути встановлені на пристрій в процесі виробництва, завантажені користувачем за допомогою різних платформ для поширення ПО або є веб-додатками, які обробляються на стороні клієнта або сервера.

Найпоширеніші мови для написання мобільного додатка під платформу iOS є: C, C ++, Objectvice-C і Swift. Найбільш використовувані мови в даний час це Objective-C і Swift, який Apple створили 4 роки тому, дана мова написана на C ++ і перебуває у відкритому доступі на платформі Github. Кожен додаток написаний на мовах Objective-C і Swift включає в себе Foundation Фреймворк [1]. Це головний Фреймворк, створений для зручної роботи з фундаментальними класами розробника, такими як:

- Numbers, Data, Basic Values;
- Strings, Text;
- Collections;
- Dates, Times;

- Data Formatting;
- Filters and Sorting;

Так і основними класами ядра iOS системи:

- App Support;
- Files, Data Persistence;
- Networking;
- Low Level Utilites;

Без використання даного Фреймворка розробнику доведеться вручну зайнятися імплементацією базових класів для роботи з сервісами Apple. Створивши даний Фреймворк Apple суттєво спростила написання додатків під платформу iOS. Тому незалежно від того який додаток буде створюватися, будь то мобільний клієнт для якогось сервісу, гра або нейронні мережі - використання Фреймворка Foundation буде завжди актуально.

Для вибору мови програмування, проводився порівняльний аналіз мов Objective-C та Swift.

Swift – багатопарадигмова компільована мова програмування, розроблена компанією Apple для того, щоб співіснувати з Objective C і бути стійкішою до помилкового коду.

Компілятор Swift побудований з використанням технологій вільного проекту LLVM. Swift успадковує найкращі елементи мов C і Objective-C, тому синтаксис звичний для знайомих з ними розробників, але водночас відрізняється використанням засобів автоматичного розподілу пам'яті і контролю переповнення змінних і масивів, що значно збільшує надійність і безпеку коду. При цьому Swift-програми компілюються у машинний код, що дозволяє забезпечити високу швидкодію. За заявою Apple, код Swift виконується в 1.3 рази швидше коду на Objective-C. Замість збирача сміття Objective-C в Swift використовуються засоби підрахунку посилань на об'єкти, а також надані у LLVM оптимізації, такі як автовекторизація.

Окремо варто відзначити, що Swift від компанії Apple не варто плутати з досить давно розроблюваною скриптовою мовою Swift, націленої на багатонитеве програмування і поставленого під вільною ліцензією Apache.

Objective-C – рефлективна, високорівнева об'єктно-орієнтована мова програмування загального призначення, розроблена у вигляді набору розширень стандартної C.

Програму на Objective-C що не використовує цих бібліотек можна скомпілювати для будь-якої платформи, яку підтримує gcc компілятор з підтримкою Objective-C.

Objective-C є розширенням C і тому будь-яку програму на C можна скомпілювати компілятором Objective-C. ООП в Objective-C включає інтерфейси, класи, категорії. Реалізовано одиничне, невіртуальне спадкування. Немає єдиного базового класу для всіх об'єктів. Всі методи в класі – віртуальні. Категорія – це парадигма, яка дозволяє описувати інтерфейс з методами, які «необов'язково» імплементувати.

Мови програмування не вмирають швидко, а студії розробники, які чіпляються за згасаючі парадигми, вмирають. В даний момент Swift не тільки витісняє Objective-C, коли мова йде про розробки додатків під OS X, iOS і WatchOS, але і в недалекому майбутньому замінить C для внутрішнього програмування, для платформ Apple.

Завдяки кільком ключовим особливостям, Swift [3] має потенціал стати єдиною мовою програмування, для створення захоплюючих, гнучких додатків або програм на багато років.

У Apple великі надії на Swift. Компанія настільки ефективно оптимізувала компілятор і саму мову в принципі, що багато можливостей ще тільки належить розкрити. Якщо вірити офіційній документації по Swift, то можна з впевненістю сказати, що Swift [5] «призначений для зльоту від "hello, world" до цілої операційної системи». Виділимо основні причини:

- Swift більш читабельна мова, ніж Objective-C;
- Swift легше підтримувати;
- Swift – безпечніша мова;
- незалежне управління пам'яттю;
- Swift вимагає меншу кількість коду;
- Swift швидше;
- менше зіткнень імен з проектами відкритого вихідного коду;
- Swift має Interactive Playgrounds(рисунок 1) – спонукання до інтерактивного програмування;

Можна відмітити, що Interactive Playgrounds не так значимі для новачків, як для досвідчених програмістів. Наприклад, показуючи роботу змінної в Interactive Playgrounds, програмісту-новачку важко зрозуміти необхідність використання змінної Float замість змінної Int. Необхідність стає очевидною, коли цю змінну можна показати в додатку, що скролл запам'ятовує останнє положення в новинах Facebook. Також, починаючи з Xcode 7 можна створювати коментарі до коду, використовуючи форматований текст з жирним шрифтом або курсивом, маркований список, вбудовані зображення і посилання. Таким чином, Interactive Playgrounds розроблені для того, щоб зробити програмування більш інтерактивним і доступним.

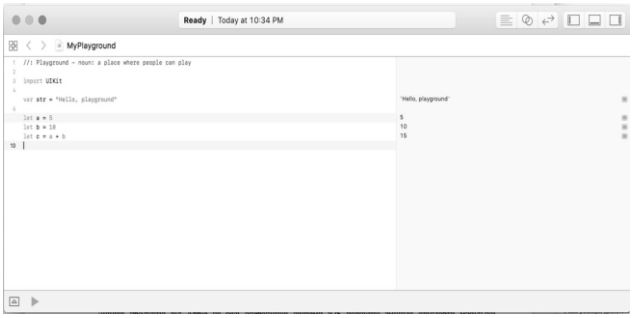

Рисунок 1 – Приклад використовування Interactive Playgrounds

Objective-C нікуди не зникне, але і не буде зазнавати великих змін, завдяки появі Swift. Швидше за все, деякі зміни перекочують в Objective-C, але спадщина Objective-C в C означає, що воно лише буде все поглинати.

Swift дає можливість суспільству вплинути на мову, яка буде використовуватися для створення програмного забезпечення, вбудованих систем і інших девайсів, таких як Apple Watch.

Apple спрямована на забезпечення найкращого споживчого досвіду і впроваджує тільки ті функції, які вважає гідними уваги. В Swift 2.2 і релізі Xcode 7, Apple вже усунула тисячі помилок за допомогою популярного Apple Bug Reporter utility. Команда підтримки розвитку та еволюції Swift дуже зацікавлена в тому, щоб мова була покращено.

Перед кожним розробником завжди постає питання: які саме інструменти вибрати для роботи. Головними критеріями стають простота у використанні та швидкість. Тому краще викрористовувати найновіші продукти від компанії Apple – середовище розробки Xcode [2] і мову програмування Swift [4]. Адже вони увібрали найкращі особливості універсальних інструментів для розробки мобільного програмного забезпечення.

Порівнюючи Swift і Objective-C можна з впевненістю сказати, що Swift – це сучасні норми синтаксису, ефективне управління пам'яттю, висока швидкість роботи і інтерактивність. У Objective-C цього немає, але зате є надійність, база документації, прикладів, шаблонів і багато досвідчених програмістів. Swift – це майбутнє, яке вже не за горами. Все пізнається в порівнянні і лише відпрацювавши певну кількість проектів, можна стверджувати, чи зручна мова, і чи можна на ній ефективно працювати.

Поривняючи середовища розробки такі як: Xcode, AppCode, Xamarin Studio, Visual Studio, Appcelerator Titanium було вибране середовище розробки Xcode, тому що воно гнучке, швидке, потужне і здатне завжди прийти на допомогу. Xcode стає все краще, незважаючи на складні заходи, які вживаються Apple з метою утримання повного контролю над iOS додатками і пристроями. Робочий простір в Xcode тримає розробника зосередженим. Під час написання коду, в реальному часі можна побачити помилки компілятора або проблеми, а також повідомлення з докладним описом корисної інформації. Відладчик працює плавно, а симулятор – швидкий і орієнтований на користувача.

Тема розробки мобільних застосувань для платформи iOS є досить цікавою і представляє собою широке поле для дослідження в галузі розробки мобільного програмного забезпечення. Актуальність теми підкреслюється широким спектром можливостей для втілення ідей у вигляді мобільного додатку. На основі проведеного аналізу встановлено, що найкращим середовищем розробки є Xcode, а мовою програмування – Swift.

ВИСНОВКИ

Тема розробки мобільних застосувань під платформу iOS є досить цікавою і представляє широке поле для подальших досліджень в галузі розробки мобільного ПЗ. Специфіка даного сегмента полягає в тому, що розробка iOS-додатків повинна проводитися з урахуванням особливостей мобільних пристроїв: відмінностями інтерфейсу, іншим розміром екрану, сенсорним управлінням. Актуальність теми

підкреслюється широким спектром можливостей для втілення ідей у вигляді мобільного додатку. В даній роботі було порівняно основні інструменти для розробки мобільного програмного забезпечення під платформу iOS.

Було досліджено основні особливості мови програмування Swift, на її основі були розроблені мобільні застосування для операційної системи iOS. Було розглянуто основні переваги Swift перед Objective-C такі як простота у використанні, більш простіший у використанні синтаксис, швидкість виконання додатків вища, що призводить до зменшення кількості часу на розробку. Swift доцільно використовувати у тих випадках, коли проект створюється з нуля, адже на даний момент в світі дуже багато додатків, які написані на Objective-C, і їх краще підтримувати саме на цій мові, а не переписувати на Swift.

Завдяки розробленому Фреймворку Foundation, розробка з його використанням істотно скоротить терміни і спростить написання додатків під платформу iOS. Виходячи з цього було прийнято рішення написати мобільний клієнт на мові Swift для платформи iOS с використанням Фреймворка Foundation та середовища розробки XCode.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Документация Foundation Framework. [Электронний ресурс] – Режим доступу: www. URL: https://developer.apple.com/documentation/foundation
2. Офіційний сайт Apple Xcode. [Электронний ресурс] – Режим доступу: www. URL: https://developer.apple.com/xcode/ – Дата доступу 24.12.2017.
3. ANON The Swift Programming Language (Swift 3.2) / ANON – Cupertino: Apple Inc., 2014. – 528 p.
4. Vandad Nahavandipoor iOS 8 Swift Programming Cookbook / Vandad Nahavandipoor – Boston: O'Reilly Media., 2014. – 902 p.
5. Офіційна документація мови програмування Swift. – Режим доступу: www. URL: https://developer.apple.com/library/ios/documentation/Swift/Conceptual/Swi ft_Programming_Language/. – Дата доступу 26.12.2017.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ЇЇ РОЛІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Автор: студентка групи ФБС-112м Гайдаш Діана Олександівна

Електрона пошта diana_diana177@ukr.net

Керівник: доцент Гнеушева В.О.

ЗІЕІТ , Україна, місто Запоріжжя , вул. Кіяшко 16-б

ВСТУП

У процесі виробничо-господарської діяльності у підприємств і організацій виникають господарські зв’язки зі своїми контрагентами: постачальниками й покупцями, партнерами по спільній діяльності, об'єднаннями й асоціаціями, фінансовою й кредитною системами, у результаті яких виникають фінансові відносини пов’язані з організацією виробництва й реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг, формуванням фінансових ресурсів, здійсненням інвестиційної діяльності.

На жаль, на сьогодні більшість вітчизняних підприємств перебувають на межі фінансової кризи. Основна причина виникнення кризових явищ полягає у низькому рівні менеджменту та нездатності підприємств ефективно та своєчасно управляти оборотними активами.

Оборотні активи – це активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність. До таких активів відносять активи, які споживаються або реалізуються протягом одного операційного циклу чи протягом року. До оборотних активів належать: запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, гроші та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів та інші оборотні активи.

Такий актив, як дебіторська заборгованість є досить специфічним оборотним активом, який певною мірою відобажає недосконаліть,незавершеність та неперервність виробничого процесу [1].

В економічно розвинутих країнах заходу нормальним вважається доля дебіторської заборгованості в активах підприємства біля 20 %. Про такі показники на підприємствах України можна лише мріяти. Як показали дослідження, питома вага дебіторської заборгованості в складі оборотних активів на більшості вітчизняних підприємств складає не менше 50 %, впродовж останніх років господарської практики її обсяг поступово зростає, що свідчить про деформовану структур матереалізованих форм оборотного капіталу[2].

ОБ'ЄКТ ТА ЗАВДАННЯ

Об'єкт статті є теоретичні підходи щодо визначення сутності дебіторської заборгованості ті її ролі в забезпеченні ефективного функціонування підприємства.

Предметом дослідження є дебіторська заборгованість підприємств.

Завдання – дослідити основні складові фінансового менеджменту дебіторської заборгованості підприємства, а саме сутність , класифікацію.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ

За даними Державного комітету статистики [3], сукупнадебіторськазаборгованістьукраїнськихсуб,єктівгосподарювання за підсумками 2015 р. становила 2517203,4 млн. грн., що на 739099,7 млн. грн. більше ніж у 2013 р. та на 554431,3 млн грн. Більше ніж у 2014р.

Нарощування суми дебіторської заборгованості і виникнення простроченої дебіторської заборгованості є однією із ключових причин, що призводять до зниження як величини реально працюючих оборотних коштів, так і швидкості їхньої оборотності. Як слідство, у підприємства виникає потреба в залученні додаткових ресурсів для своєчасного погашення своїх зобов'язань. Негативним наслідком цього явища є утворення та зростання кредиторської заборгованості у підприємства. Стан розрахунків з дебіторами на вітчизняних підприємствах є дуже напруженим, що проявляється в значних сумах заборгованості й тривалих термінах погашення, що пов'язано із кризою неплатежів в економіці. Це призводить до відволікання фінансових ресурсів, а отже, і до втрати прибутку як наслідок неефективного використання коштів. Виходячи з вищезазначених причин виникає необхідність в дослідженні економічного сутності поняття «дебіторська заборгованість» підприємства. Аналіз праць вітчизняних науковців дозволив виявити різноманітні підходи до визначення цього поняття.

Так, у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 10 [4] дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. При цьому дебіторами є юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

І.А.Бланк дає визначення поточної дебіторської заборгованості як сумі заборгованості на користь підприємства, що представлена фінансовими зобов'язаннями юридичних і фізичних осіб [5].

І.О. Єригіна вважає, що дебіторська заборгованість - це складова оборотного капіталу, яка передбачає певні вимоги до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг і є невідэємною складовою збутової діяльності будь-якого підприємства [6].

М.П. Хохлов, О.С. Корнієнко надають наступне визначення дебіторської заборгованості: «Дебіторська заборгованість - це сума коштів, які нараховуються підприємству від покупців за товари або послуги, продані в кредит» [7].

Більш детально трактування поняття «дебіторська заборгованість» підприємства законодавством України та вітчизняними науковцями надано в таблиці 1.

Таблиця 1 - Під ходи до тлумачення економічного змісту поняття «дебіторська заборгованість» у вітчизняній науково-економічній літературі

№	Автор	Визначення
1	2	3
1	П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів на певні дати [4].
2	П(С)БО 13 «Фінансові інструменти»	Дебіторська заборгованість - це сума, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу [8] .
3	МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка»	Дебіторська заборгованість - це непохідні фінансові активи з фіксованими платежами, які підлягають визначенню та не мають котирування на активному ринку [9] .
4	А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т.С. Смовженко	Дебіторська заборгованість - сума заборгованостей підприємству (організації) від юридичних або фізичних осіб (дебіторів) на певну дату. Виникає внаслідок господарських стосунків між ними. [10] .
5	А. Т. Пінчук , Т.В. Шрам	Дебіторська заборгованість - це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, яка має документальне підтвердження, строк оплати якої настав та відображена в балансі у складі оборотних активів [11] .
6	Л.В. Домбровська, В.М. Мартинова В.М.	Дебіторська заборгованість - це сума фінансових зобов’язань, що виникає у підприємства внаслідок надання покупцям комерційного кредиту шляхом відтермінування платежів відвантажену продукцію або наданую послугу [12].
7	Ю.С. Цал-Цалко	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги - це заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем [13]

Продовження таблиці 1.

8	Є.В. Скляр, А.І.Храпливий	Дебіторська заборгованість - це майно (матеріальні ресурси), що не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена з кругообігу оборотних засобів[14]
9	Т.В. Момот, В.О. Безугла, Ю.О.Тараруєв, М.В. Кадничанський, І.Г.Чалий	Відвантажуючи вироблену продукцію, підприємство, як правило, не отримує гроші негайно, тобто воно кредитує покупців. Таким чином, від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства-«мертві» у вигляді дебіторської заборгованості [15].
10	Г.О. Крамаренко, О.Є.Чорна	Дебіторська заборгованість у процесі виконанні зобов'язань є природним, об'єктивним процесом фінансово-господарської діяльності підприємства і виникає в таких випадках: - комерційне кредитування постачальником покупця, тобто при відстрочці платежу; - невчасна оплата, тобто при простроченні платежу; - поставки недоброякісної або некомплектної продукції; - інші випадки [16].
11	В.М. Боронос	Поняття «дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги» відображає заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги (крім заборгованості, яка забезпечена векселем) [17].
12	С.А. Кузнецова	Дебіторська заборгованість - це грошове вираження результату вимушеної або заздалегідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами, була у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив [18].
13	В.О. Гуня	Дебіторська заборгованість - це одна з найважливіших складових кредитної діяльності підприємства, яка входить до складу активів і яка є вилученням в підприємства [19].

Визначимо основні групи підходів до трактування поняття «дебіторська заборгованість» підприємства в працях українських вчених:

1 група - як сума заборгованості дебіторів на певну дату (1), (4). (5);

2 група - як складова кредитної діяльності підприємства (6), (10), (12), (13);

3 група - як майно (матеріальні ресурси), що не оплачені контрагентами,

або готівка, що вилучена з кругообігу оборотних засобів (8), (9);

4 група - як фінансовий інструмент (2), (3);

5 група - як сума боргів юридичних та фізичних осіб підприємству (7), (11).

З наведених трактувань поняття «дебіторська заборгованість» найбільшу

групу складають визначення дебіторської заборгованості як складової

кредитної діяльності підприємства (рис. 1.).

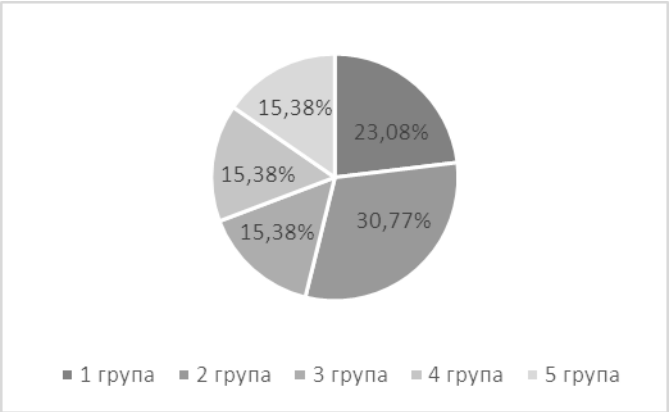

Рисунок 1. Структура основних підходів до тлумачення економічного змісту поняття «дебіторська заборгованість» у вітчизняній науково-економічній літературі

ВИСНОВКИ

На нашу думку, більшість наведених визначень є частковими і потребують доповнення. Більш повним було б наступне визначення дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість - це природній, об'єктивний процес фінансово-господарської діяльності підприємства, що відображає сукупність

відносин між підприємством (організацією) і іншими юридичними і фізичними особами (дебіторами) з приводу погашення заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, яка має документальне підтвердження, строк оплати якої настав та яка відображена в балансі у складі оборотних активів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1.Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: [підручник]/ В.М. Шелудько; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – 2-ге вид., стер. – К.:Знання , 2013.-375 с.

2. Домбровська Н.Р. Дебіторська та кредиторська заборгованості: проблеми класифікації / Н.Р. Домбровська // Інноваційна економіка.- 2014.-№1.-с.182-187

3. Діяльність суб'єктів господарювання України:[статистичний збірник за 2015р.]/ Державний комітет статистики України.-[Електронний ресурс].-Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ9_u.htm

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999 №237 (зі змінами та доповненнями).-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99

5. Бланк И.А. Фінансовий менеджмент :[учений курс]/ И.А.Бланк.-2-е изд., перераб. И доп.- К.:Єльга, Ника-Центр,2007.-521 с.

6. Єригіна І.О. Проблема управління дебіторською заборгованістю підприємства та шляхи її вирішення / І. О. Єригіна.- [Електронний ресурс].- режим доступу:http://www.

7. Хохлов. М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства/М.П. Хохлов,О.С.Корніенко// Вісник МДУ.-2017.-№10.-С.402-407

8.Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 Запаси Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 №242 (зі змінами та доповненнями). –[Електронний ресурс].-Режим доступу:http//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99

9.Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затверджено Наказом Міністерства економіки України від 19.10.2006 № 14 (Із змінами і доповненнями , внесеними наказами Міністерства економіки України від 6 березня 2006 року № 81 , від 26 жовтня 2010 року № 1361).-[Електроний ресурс].- Режим доступу:http//search.ligazakon.ua/I_doc2.nsf/linkl/ME06025.html

10.Загородній А.Г. Фінансово-економічний слловник./А.Г.Загородній, Г.Л.Вознюк, Т.С.Смовженко.-[Електроний ресурс].-режим доступу:http//cyclop.com.ua/content/view/1537/1/1/21/#7854

11.Пінчук Т.А. Організаційно-методичні проблеми обліку дебіторської заборгованості в системі управліня підприємством/ А.Т. Пінчук, Т.В. Шрам//Ефективна економіка.-2014.-№10.-С.36-41.

12. Домбровська Н.Р. Стан дебіторської заборгованості підприємств України/Л.В. Домбровська, В.М. Мартинова -[Електроний ресурс].-режим доступу:http//nauka.kushnir.mk.ua/-72396

13.Ю.С. Цал-ЦалкоФінансовий аналіз:[підручник]/Ю.С. Цал-Цалко.-К: ЦУЛ,2008.-566с.

14. Скляр Є.В. Теоретичні засади дослідження дебіторської та кредиторської заборгованостей / Є.В. Скляр, А.І. Храпливий // “YoungScientaist”, 2016,№5(32).-с.153-156.

15.Момот Т.В. Фінансовий менеджмен :[навчальний посібник]/Т.В.Момот, В.О.Безугла, Ю.О.Тараруєв, М.В.Кадичанський, І.Г.Чалий; за заг.ред. Т.В.Момот.-К.:Цул,,2011.-712с.

16. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент :[підручник]/ Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна.-Дніпропетровський інститут економіки та права.-2-ге вид.-К.:ЦУЛ,2009.-520с.

17. Фінансовий менеджмент:[навчальний посібник]/ за заг. Ред. В.М. Броноса.- Суми: Вид-во СумДУ,2012.-539с.

18.Кузнецова С.А. Фінансовий менеджмент ::[навчальний посібник]/ С.А. Кузнецова.-К.К.Цул,2014.-124с.

19. Гуня В. Проблеми обліку дебіторської заборгованості в контексті розвитку товарного кредитування /В.Гуня, О.Єлісєєва , В.Бєлозерцев//Економіст,2012.-№11.-С.68-73.

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗРОБКИ IOS ДОДАТКУ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЛОГІСТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

Автор: студент групи ІПЗ-112М Гречин О. І.
oleg.grechin@gmail.com
Керівник: д.ф.-м.н., професор Таланін І. Є.
ЗІЕІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшка 16-б

ВСТУП

Ринок мобільних пристроїв, з операційною системою iOS, займає величезну нішу. Перший телефон корпорації "Apple" анонсували 9 січня 2007 року, а перший планшет, також під управлінням iOS, анонсували 27 листопаду 2010 року.

З першої презентації пристроїв корпорація "Apple" завоювала довіру людей і сформувала свою аудиторію потенційних споживачів. З кожним роком корпорація "Apple" розробляла нові технології, впроваджувала їх і покращувала операційну систему.

В даний час телефони та планшети є невід'ємною частиною нашого життя. Для вирішення різних завдань ми використовуємо сучасні технології, які підтримують наші пристрої, що-б позбутися роботи з документами, печатками, підписами та іншою рутиною.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета даної роботи полягає у розгляданні актуальності дослідження питань логістики та розробки iOS додатку для вирішення транспортних логістичних завдань.

Завданнями даної роботи є: розробити iOS додаток для вирішення транспортних логістичних завдань, розробити додаток за патерном MVC (Model-View-Controller), використовувати середовище розробки Xcode.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Значна частина логістичних операцій на шляху руху матеріального потоку здійснюється за допомогою різних транспортних засобів. Транспорт - сполучна ланка між елементами логістичних систем.

Транспортна логістика - це переміщення необхідної кількості товару в потрібну точку, оптимальним маршрутом за необхідний час і з найменшими витратами. В даному випадку товаром виступають легкові автомобілі. [1]

Автоіндустрія один з найбільш активних розвиваються сегментів світової економії, за підрахунками фахівців, на перевезення для автомобільної промисловості припадає близько 15-20% від загального обсягу вантажоперевезень. А оскільки автовиробництво вже давно стало транснаціональним, значна частина перевезень, відповідно, стали міжнародними.

Найбільш поширений вид транспортування легкових автомобілів - перевезення автовозами. Мета логістики в даному виді діяльності - скорочення витрат клієнта до мінімально можливих. Це досягається за рахунок ретельної розробки маршрутів слідування та регулювання вже наявних. Транспортування здійснюється на базі автопарку компанії - перевізника. [2]

Легкові автомобілі, як перевозяться, вельми специфічний товар, що вимагає чималих зусиль з правильним декларуванням. При заповненні всіх документів пов'язаних з описом машин йде дуже багато часу. Так як універсальні бланки дуже великі і незручні для заповнення, а якщо писати від руки, то йде дуже багато часу. Треба заповнити марку машини, модель, рік випуску, VIN номер, компанію відправника, компанію одержувача, пошкодження, тип ушкоджень, розмір і багато іншого. Звідси випливає, що написання додатка, для полегшення роботи з документами в цій галузі, досить актуально. Адже часу на заповнення всіх нюансів для машини буде йти набагато менше.

Також нинішня основна проблема полягає у відстеженні станів перевезених автомобілів. Адже не ясно чи був автомобіль відправлений або його зараз тільки реєструють, а можливо він вже був доставлений на місце. У нинішній час ми дзвонимо кампаніям перевізникам і дізнаємося стан у них, вони в свою чергу дізнаються стан у самого перевізника. [3]

Існує проблема для покупців б.у. автомобілів. Покупці можуть дізнатися про автомобіль не всю інформацію, а іноді навіть помилкову. Було б актуально додати систему для покупців, що-б вони переглядали автомобіль, його пошкодження, які раніше вказав перевізник. Покупець в цьому б випадку не витрачав додатковий час і кошти на особистий огляд автомобіля.

Отже буде актуальним написати додаток для автоматизації всіх цих процесів. Суть його полягає в простому і інтуїтивно зрозумілому інтерфейсі, за допомогою якого перевізники можуть зручно реєструвати автомобілі, а покупці автомобілів будуть легко відстежувати, що цікавить їх, автомобіль.

Apple забезпечує нас всіма інструментами , необхідними для створення додатків. Цей набір інструментів відомий як Xcode і доступний безкоштовно в Mac App Store . Також ви можете завантажити його з розділу розробників на веб- сайті Apple.

Xcode - інтегроване середовище розробки програмного забезпечення під OS X і iOS , розроблена корпорацією Apple. Перша версія випущена в 2001 році, остання стабільна версія - 5.0.

Xcode - це інструмент з безліччю властивостей , що включає в себе середовище розробки , набір компіляторів , а також додаток для створення графічних інтерфейсів - Interface Builder .

Пакет Xcode включає в себе змінену версію вільного набору і підтримує мови C , C + + , Objective - C , Objective - C + + , Java , AppleScript , Python і Ruby з різними моделями програмування , включаючи (але не обмежуючись) Cocoa , Carbon і Java. Сторонніми розробниками реалізована підтримка GNU Pascal , Free Pascal , Ada , C # , Perl , Haskell і D. Пакет Xcode використовує GDB в якості back - end'a для свого відладчика .

Елементи вікна Xcode

Панель інструментів (англ. « toolbar ») - сама верхня частина вікна , де розташовані всілякі налаштування . Також там зазначено назву нашої програми , її стан (наприклад « компілюється ») і кількість помилок (якщо вони взагалі є).

Панель навігації. Ця панель, яка знаходиться зліва, вікна спочатку показує список файлів відкритої програми , але завдяки перемикачу (угорі панелі) тут також можна переглянути структуру нашої програми , здійснити пошук по ній , поглянути мережу чи помилки , відкрити дебаггер , знайти точки зупинки і т. д.

Interface Builder

Процес створення будь-якої програми можна умовно розділити на три етапи : створення інтерфейсу , безпосереднє написання коду та налагодження . Interface Builder (далі просто IB) - засіб для візуального створення та тестування інтерфейсів , що входить до складу SDK розробника під Mac OS.

Interface Builder спрощує створення користувальницького інтерфейсу (UI) . З його допомогою можливо легко , без написання коду , створити шари з вікон , різні кнопки , повзунки та інші елементи управління.

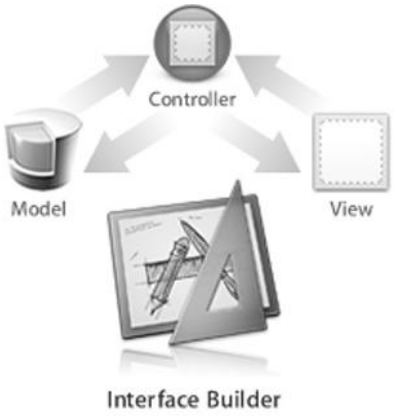

Рисунок 1 – Схема шаблону Model-View-Controller

Потім у вас є можливість перетворити цей прототип UI в реальний додаток , додавши нові можливості. Xcode працює з Interface Builder в режимі реального часу , так що ви бачите в графічному інтерфейсі (Interface Builder) те, що ви пишете в Xcode .

Патерн - це зразок рішення деякої проблеми. Рішення, яке можна повторити в іншому проекті. Патерни спрощують розуміння коду. Вони допомагають писати слабо-зв'язаний код (loosely coupled) - такий код, в якому можна легко модифікувати компоненти, або замінити цілий компонент на його аналог, майже не чіпаючи іншу частину проекту.

Модель-Представлення-Контролер (Model-View-Controller або просто MVC) - одна з основ Cocoa і, безсумнівно, найбільш часто використовуваний патерн. Він класифікує об'єкти згідно з їх ролі в додатку і допомагає чистому розділенню коду (що це таке - обговоримо нижче).

Три ролі:

Модель (model) містить дані програми і визначає механізми маніпуляцій над ними. У нашому додатку моделлю буде клас Album.

Представлення (view), іноді говорять «вид» - відповідає за візуальне представлення моделі, а також елементів управління, з якими користувач може взаємодіяти. Як правило, це UIView і його підкласи. У нашому додатку уявлення - це AlbumView.

Контролер (controller) координує всю роботу. Має доступ до даних моделі, відображає їх у виставах, підписується на події та маніпулює даними. Який клас у нас буде контролером? Правильно, ViewController.

Правильна реалізація патерну MVC означає, що у вашому додатку кожен об'єкт потрапляє тільки в одну з цих груп.

Модель повідомляє контролер про будь-які зміни в даних. У свою чергу, контролер оновлює дані в поданнях.

Подання повідомляє контролер про дії користувача. Контролер по необхідності оновлює модель або отримує запитані дані.

У даному випадку перевірка даних здійснюється контролером форми , сама ж форма є видом (View) , тобто компонент відповідає лише за відображення інформації але не її обробку .

Ви маєте можливість легко створювати користувацькі інтерфейси , оскільки Cocoa був побудований з використанням шаблону Model -View - Controller (рис. 1) . Насправді , UI фактично є архівами об'єктів Cocoa , які не вимагають генерації коду. Зміни в інтерфейсі користувача (UI) не вимагають перекомпіляції коду , а зміни в коді , не вимагають перекомпіляції UI .

Найважливішим етапом створення додатка є розробка його інтерфейсу і дизайну. Від даної роботи залежить те , як користувач сприймає додаток , сподобається воно йому , чи буде додаток зручним в експлуатації , і чи стане воно популярним.

Дизайн мобільного додатку складається із графічного оформлення і скрупульозної проробки логіки навігації. На стадії розробки створюється матриця екранів , де покроково простраіваються окремі екрани - розділи програми. Важливо не тільки зрозуміти структуру та зміст екранів , а й продумати інтуїтивно - зрозумілу , очевидну будь-якому користувачеві логіку переходів між ними.

Стадії проектування (за Верпланку)

Білл Верпланк представляє процес проектування, який складається з чотирьох кроків :

1 . мотивація (англ. motivation) : наявність проблеми і блискуче рішення;

2 . задум (англ. meaning) : які метафори можна застосувати і в якому контексті;

3 . образ (англ. modes) : створення концептуальної моделі;

4 . схема (англ. mapping) : проектування відображення інформації та управління.

Для забезпечення швидкого зворотнього зв'язку з групою потенційних користувачів дизайнери взаємодії можуть використовувати паперове прототипування .

Недоліком такого методу був відрив від контексту фізичного пристрою , тому був придуманий також спосіб « папір - на - екрані» (англ. paper - in - screen) , який працює з відсканованими начерками інтерфейсу , що демонструються на цільовому пристрої .

Нарешті , більш дорогим , але менш гнучким способом є високоякісне прототипування на цільовому пристрої .

Використання шаблонів

Слідом за Крістофером Александером дизайнери взяли на озброєння метод патернів (шаблонів) взаємодії . Співтовариством веб- дизайнерів вироблено безліч шаблонів , які можна класифікувати , наприклад , за потребами користувачів : базова взаємодія , вибір , введення , навігація , пошук , робота з даними , персоналізація , шопінг та інші.

Каркасні моделі

На ранніх стадіях проектування інтерфейсу взаємодію з системою може бути позначено за допомогою каркасних моделей (англ. wireframes) - чорнових макетів інтерфейсу , що складаються з простих ліній , форм , позначень - без вказівки подробиць. Ознайомлення замовника з чорновим варіантом дизайну допомагає запобігти переробки на більш пізніх стадіях проектування . Моделі можуть бути виконані від руки , за допомогою спеціалізованих програм або за допомогою графічного редактора.

При розробці дизайну обов'язково використовуються гайдлайни.

Гайдлайн в загальному розумінні - це документ, який випускає компанія, і за яким дизайнери і розробники розуміють принцип побудови взаємодії додатки з користувачем. Умовно кажучи, для iOS кнопки треба робити круглими, а для Windows Phone - квадратними. Однак використовуються і внутрішні гайдлайни для розробників. Таким чином результат роботи дизайнера найчастіше складається з макетів, гайдлайн і нарізки графіки.

Макети найкраще подавати «облінкований», наприклад за допомогою ProtoTypr, щоб була зрозуміла логіка переходів. Гайдлайни містять у собі інформацію про відступи, розміри, візуальні ефекти, механіці анімації та ін. Третя частина результату - нарізка графіки - повинна містити мінімум необхідних графічних ресурсів (піклуємося про вагу додатку), мати версії для різних дозволів екранів.

Після отримання макетів, гайдлайн і нарізки, починається робота розробника. Передається в розробку все те, що придумали, і очікується ранній результат. Це не означає, що робота над архітектурою і інтерфейсом користувача закінчена. Іноді у розробників з'являються цікаві ідеї, які вносять коректи ви в початковий план. Коли розробка закінчена, настає стадія тестування.

ВИСНОВКИ

Актуальність розробки iOS додатку для вирішення транспортних логістичних завдань обумовлена потребою у визволенні перевізників автомобілів від турбот з документами для виконання їх прямих обов'язків. Завдяки розробленим алгоритмам, складання звітів і заповнення інформації про автомобілі, займе не так багато сил і часу, як якщо б це робили нинішнім способом. Користуватися даним додатком зможе будь-який перевізник, у якого є пристрій з операційною системою iOS.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джеймс Р. Сток, Дуглас М. Ламберт, Стратегическое управление логистикой. - 2005. - №3. - С. 23 -27.
2. Бауэрсокс Д. Дж., Клосс Д. Дж. Логистика. Интегрированная цепь поставок. - 2008. - №4. - С. 128-131.
3. Доналд Уотерс. Логистика. Управление цепью поставок. - 2003. - №5. - С. 38-42.
4. Рябов В.И. Применение среды Xcode для разработки приложений для iOS // Вестник Московского государственного университета печати. 2013. С. 132-139

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Автор: студент групи ФБС-112м Єпішев В.В.
evv_yepishev@ukr.net
Керівник:к.е.н. доц. Борисенко Т.М.
ЗІЄІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшко 16-б

ВСТУП

Діяльність будь-якого підприємства, зокрема і фінансова діяльність, в умовах підвищення процесів глобалізації в економіці постійно піддається впливу різноманітних чинників. Це може призвести як до позитивних, так і до негативних змін в організації діяльності підприємства та її фінансової діяльності. Збереження фінансової стійкості підприємства та мінімізація негативного впливу цих різноманітних чинників на сьогоднішній день є необхідною умовою існування кожного підприємства. Саме тому є потреба дослідження та удосконалення класифікації чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

Проблемам підвищення фінансової стійкості підприємства присвячені праці багатьох науковців: І.О. Бланка, М.Д. Білик, О.В. Павловської, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицької, К.В. Ізмайловоїта інших. Вивчення опублікованих праць виявило, що на сьогодні в економічній літературі немає єдиного підходу щодо класифікації чинників впливу на фінансову стійкість підприємства.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розгляд та удосконалення класифікації чинників впливу на фінансову стійкість підприємства, які у свою чергу можуть дестабілізувати стійкість фінансової системи підприємства та призвести до банкрутства.

ВИКЛАД ОСНОВОГО МАТЕРІАЛУ

Фінансова стійкість сучасних підприємств постає як неоднозначна та багатофакторна фінансово-економічна категорія. Розглядати її, зазвичай, вважається необхідним із різних позицій, передусім, як базисне поняття в управлінні підприємством. Переважно, фінансова стійкість взаємопов'язано зіставляється із сукупним ресурсним потенціалом підприємства, але таке ґрунтовне дослідження фінансової стійкості потребує чіткого й однозначного категоріального апарату для розкриття цього різновекторного поняття. Незаперечним є факт, що фінансова стійкість підприємства є базисом функціонування сучасних суб'єктів господарювання за умов нестабільності економічних процесів, невизначеності і динамічності економічного середовища[1].

В умовах становлення ринкових відносин кожен суб'єкт господарювання повинен володіти достовірною інформацією про фінансову стійкість підприємства. Оцінка фінансової стійкості дає змогу визначити фінансові можливості підприємства на перспективу, дати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел, скласти в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану[2].

Фінансова стійкість передбачає здатність підприємства зберігати заданий режим функціонування за найважливішими фінансово-економічними показниками. Вона може розглядатися як результуюча категорія, що характеризує рівень стійкості роботи підприємства, його здатність забезпечити стабільні показники й ефективно адаптуватися до змін у зовнішньому оточенні та внутрішньому середовищі.

Рівень фінансової стійкості впливає і на можливості підприємства. Визначення меж фінансової стійкості належить до найбільш важливих економічних проблем, тому що недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства й відсутності засобів для розвитку виробництва, а надлишкова буде перешкоджати розвитку, формуючи на підприємстві зайві запаси і резерви. Фінансова стійкість має характеризуватися таким станом фінансових ресурсів, який відповідає вимогам ринку, а їхній розподіл і використання мають забезпечувати розвиток підприємства на основі зростання прибутку й капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику[3].

На фінансову стійкість підприємства, як і на будь-яку іншу характеристику фінансового стану підприємства, впливає ціла низка чинників. Під впливом цих чинників відбувається управління фінансовою стійкістю підприємства, ефективність якого безпосередньо залежить від здатності до нейтралізації їх негативного впливу або своєчасності виявлення та зменшення ризику, що завдається дією цих чинників[4].

Однозначних думок науковців і дослідників щодо існування певних чинників впливу на фінансову стійкість немає. Однак, з метою систематизації чинників впливу на фінансову стійкість, їх згруповано за такими класифікаційними ознаками[5], наведеними у табл. 1.

Таблиця 1 – Багатокритеріальна класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємства

№	Класифікаційна ознака	Група чинників	Характеристика
1	За інтенсивністю взаємодії	Взаємопов'язані	Чинники взаємопов'язані між собою, тобто реалізація одного чинника зумовила дію іншого
		Невзаємопов'язані	Чинники невзаємопов'язані між собою
2	За місцем виникнення	Внутрішні	Залежать від діяльності підприємства
		Зовнішні	Не залежать від діяльності підприємства
3	За важливістю результату	Основні	Значно впливають на фінансову стійкість підприємства
		Другорядні	Не значно впливають на фінансову стійкість підприємства
4	За характером впливу	Екстенсивні	Результатом впливу чинників є кількісний приріст результативного показника
		Інтенсивні	Результатом впливу чинників є якісний приріст результативного показника
5	За терміном використання	Поточні	Можуть сколивати фінансову стійкість підприємства у короткостроковій перспективі
		Перспективні	Можуть сколивати фінансову стійкість підприємства у довгостроковій перспективі

6	За способом виявлення	Явні	Можуть бути виявлені в результаті експрес-аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства
		Сховані	Можуть бути виявлені в результаті поглибленого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства
7	За часом дії	Постійні	Чинники, характер впливу яких на фінансову стійкість підприємства з часом суттєво не змінюється
		Змінні	Чинники, характер впливу яких на фінансову стійкість підприємства постійно змінюється
8	За ступенем поширення	Загальні	Діють у всіх галузях економіки
		Специфічні	Діють в умовах окремої галузі економіки або підприємства
9	За можливістю виміру впливу	Вимірювані	Вплив чинників на фінансову стійкість підприємства може бути кількісно оцінено
		Не вимірювані	Вплив чинників на фінансову стійкість підприємства не можливо кількісно оцінити
10	За структурою	Прості	Чинники не можливо розложити на окремі елементи
		Складні	Чинники можуть бути проаналізовані за елементами
11	За властивостями явищ	Кількісні	Чинники відображають кількісну визначеність явищ
		Якісні	Чинники визначають внутрішні якості, ознаки та особливості явищ
12	За рівнем ієрархії	Першого порядку	Чинники безпосереднього впливу на фінансову стійкість підприємства
		Другого порядку	Чинники опосередкованого впливу на фінансову стійкість підприємства

Єдине, в чому точки зору різних науковців збігаються, це в розділі чинників на зовнішні та внутрішні. Якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, майже не залежать від діяльності підприємства, то внутрішнім властивий високий ступінь керованості, а характер їх зміни безпосередньо залежить від організації роботи самого підприємства. Поряд з тим, усі чинники взаємозалежні між собою і здійснюють різновекторний вплив на результати діяльності підприємства.

Залежно від ступеня їх значущості виділяють чинники впливу на фінансову стійкість I рівня (базові), II рівня (похідні) та III рівня (деталізуючі).

Чинники I рівня – це узагальнюючі (базові) чинники, які є результатом впливу чинників II та III рівнів і водночас виступають генератором взаємодії більш дрібних чинників. До їх числа належать: фаза економічного розвитку системи, стадія життєвого циклу підприємства.

Чинники II рівня – похідні, які є результатом дії основоположних (базових) чинників. До них належать: демографічна ситуація, соціальна політика держави, податкова політика держави, грошово-кредитна політика, амортизаційна політика, загальний рівень стабільності, стратегія управління обсягами діяльності, стратегія управління активами, стратегія управління капіталом, стратегія управління грошовими потоками.

Чинники III рівня є деталізуючими. За допомогою їх з’ясовують і деталізують механізм впливу на фінансовий стан підприємства похідних чинників. До них відносять: середній рівень доходів населення, рівень конкуренції, рівень інфляції, склад та структуру активів, стратегію управління власними фінансовими ресурсами та позиковим капіталом, стратегію управління ризиком[6].

Для підвищення ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства,доцільно удосконалити класифікацію чинників, які на неї впливають, а особливо тих, що можуть дестабілізувати стійкість фінансової системи підприємства та призвести до банкрутства. Згідно з цією класифікаційною ознакою, до незалежних від діяльності підприємства (зовнішніх) чинників доцільно віднести:

- загальноекономічні (темпи розвитку національної економіки, темпи росту інфляції, податкова та митна політика, грошово-кредитна політика);

- ринкові (рівень монополізму на ринку, рівень попиту та пропозиції, стан валютного ринку, рівень активності фондового ринку);
- соціально-демографічні (чисельність та структура населення, рівень життя населення);
- політико-інституціональні (рівень політичної стабільності, державний контроль і регулювання діяльності підприємств, рішення уряду щодо підтримки окремих галузей та підприємств);
- нормативно-правові (нормативно-правове забезпечення у сфері трудових відносин, нормативно-правові акти у питаннях регулювання господарської діяльності);
- науково-технологічні (рівень розвитку науки і техніки, динаміка інноваційного процесу).

До залежних від діяльності підприємства (внутрішніх) чинників доцільно віднести:

- організаційні (напрями стратегії управління діяльністю, рівень маркетингу на підприємстві, диверсифікованість асортименту продукції);
- виробничі (масштаби та структура виробництва, обсяги виробництва, якість продукції);
- кадрові (рівень кваліфікації персоналу, мотивація та стимулювання праці);
- фінансові (ефективність фінансової стратегії, ефективність структури активів та капіталу, вартість капіталу, рівень фінансових ризиків);
- інвестиційні (ефективність фондового портфеля, рівень витрачання інвестиційних ресурсів, ефективність інвестиційного менеджменту);
- операційні (ефективність маркетингу, ефективність структури поточних витрат, розмір страхових і сезонних запасів).

Серед внутрішніх чинників суттєвий вплив на фінансову стійкість підприємства здійснює фінансовий чинних – структура капіталу. Під структурою капіталу розуміють співвідношення власних та позикових засобів, що використовуються підприємством у процесі господарської діяльності.

Оптимальною структурою капіталу вважається таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого одночасно забезпечується висока фінансова рентабельність і не втрачається фінансова стійкість підприємства.

Від структури капіталу значною мірою залежать умови формування таких фінансових результатів як рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рівень платоспроможності, рівень фінансових ризиків і в кінцевому підсумку рівень фінансової стійкості підприємства.

Є низка чинників, які потрібно обов'язково враховувати при формуванні структури капіталу підприємства. Основні чинники, що впливають на структуру капіталу[7], систематизовано в табл. 2.

Таблиця 2 – Чинники впливу на структуру капіталу підприємства

№	Чинники	Характер впливу
1	Галузеві особливості діяльності підприємства	Чим більша фондомісткість галузі, тим нижчий кредитний рейтинг і більше потрібно розраховувати на власний капітал
		Чим менша тривалість операційного циклу в галузі, тим більша можливість залучати позиковий капітал
2	Стадія життєвого циклу підприємства та темпи його розвитку	Підприємства, що знаходяться на ранніх стадіях свого життєвого циклу і мають конкурентоспроможну продукцію, можуть залучати для фінансування активів більшу частку позикового капіталу
		Підприємства, які знаходяться в стадії зрілості, повинні більшою мірою використовувати власний капітал
3	Структура витрат і рівень операційного левериджу	За високої частки постійних витрат не рекомендується мати високу частку позикового капіталу
		Підприємства, у яких сила дії операційного важеля незначна, а обсяги реалізації постійно зростають, можуть збільшувати частку позикового капіталу
4	Рівень рентабельності діяльності	Чим вищий рівень рентабельності, тим вищий кредитний рейтинг і збільшуються можливості нарощення позикового капіталу
		З'являється можливість більшу частину прибутку реінвестувати у виробничий розвиток і зменшити потребу в позиковому капіталі

5	Рівень оподаткування прибутку підприємства	В умовах низьких ставок податку на прибуток або використання підприємством податкових пільг зменшується податкова економія і різниця у вартості позикового та власного капіталу із зовнішніх джерел є не настільки істотною
		За високої ставки оподаткування прибутку збільшується ефект від залучення позикових коштів
6	Необхідність забезпечення позикової місткості	Чим більша майбутня потреба підприємства в кредитах, тим менша можливість нарощення позикового капіталу в цей момент
7	Кон'юнктура товарного ринку	Чим стабільніша кон'юнктура товарного ринку, тим стабільніший попит на продукцію і безпечніше використовування позикового капіталу
8	Кон'юнктура фінансового ринку	Залежно від стану цієї кон'юнктури зростає або знижується вартість позикового капіталу, що визначає ефективність його залучення
		У випадку, коли кредитні ресурси дорогі, вигідніше збільшувати частку власного капіталу, і навпаки
9	Ставлення кредиторів до підприємства	Підприємство може мати негативний імідж серед кредиторів навіть за високої частки власного капіталу, що зменшує можливості нарощення позикового капіталу
10	Рівень концентрації власного капіталу	У випадку, коли власники бажають зберегти фінансовий контроль за управлінням підприємством, додатковий капітал доцільно формувати на основі позикових коштів
11	Фінансовий менталітет власників і фінансових менеджерів підприємства	У випадку, коли керівництво має на меті збільшення прибутку, частка позикового капіталу буде зростати
		У випадку, коли керівництво ставить за мету мінімізацію ризиків, частка позикового капіталу буде зменшуватися
12	Асиметричність інформації	У разі ринкової недооцінки підприємства, коли інвестори не мають інформації про очікуване зростання прибутку, можна тимчасово збільшити частку позикового капіталу

З урахуванням перелічених чинників управління структурою капіталу на підприємстві потрібно здійснювати у двох напрямках:

- обґрунтування оптимальних пропорцій використання власного і позикового капіталу;
- залучення необхідних обсягів власного і позикового капіталу для досягнення цільової структури.

Запропоноване вдосконалення класифікації впливу чинників на фінансову стійкість підприємства не можна вважати досконалим, оскільки питання про чинники впливу на фінансову стійкість не є вивченим повністю, але ця класифікація дасть змогу ідентифікувати основні чинники впливу на фінансову стійкість підприємства, та буде сприяти своєчасному попередженню загрози банкрутства.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість являється ключовим елементом забезпечення стабільного фінансового стану підприємства, передбачає здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями перед кредиторами, бюджетом і власниками за рахунок збалансування обсягів власних фінансових ресурсів і позик. Фінансова стійкість підприємства є основним показником ефективності його функціонування і розвитку та цілком залежить від результатів його господарської діяльності.

Рівень комплексного впливу чинників на фінансову стійкість підприємства залежить від обраної стратегії діяльності та управління, галузі господарювання підприємства, стадії його життєвого циклу, а також від загального рівня економічного розвитку країни.

Підприємства, які досягли бажаного рівня фінансової стійкості, не залежать від коливань на ринку, значно знижують власний ризик банкрутства та мають усі можливості для забезпечення бажаного рівня конкурентоспроможності.

У сучасних умовах нестабільності та невизначеності більшість підприємств характеризується незадовільною фінансовою стійкістю, що зумовлено несприятливою дією зовнішніх і внутрішніх чинників.

Враховуючи, що більшість чинників не є сприятливими для функціонування та розвитку підприємств, основну увагу слід зосередити на необхідності вибору на сьогодні кожним підприємством такої політики управління фінансовою стійкістю, основою якої була б орієнтація лише на власні «сили» та можливості, тобто на власний потенціал. Тому, основну увагу при управлінні фінансовою стійкістю, требо приділити обліку впливу внутрішніх чинників на фінансову стійкість підприємства. Наявність потужного внутрішнього потенціалу та ефективної внутрішньої політики підприємства щодо управління фінансовою стійкістю дадуть змогу підтримувати фінансовий стан на рівні, що передбачає його здатність своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями з усіма учасниками фінансових відносин і формувати прибуток, достатній для успішного функціонування та розвитку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глушко О.В. Фінансова стійкість як категорійне поняття. / Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2011 р. – №21. – С. 171-175.
2. Партин Г.О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи. / Збірник науково-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010 р. – №10.– С.276-279.
3. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / За ред. К.В. Ізмайлової. – К.: МАУП, 2009 р. – 52 с.
4. Мельник О.М. Фінансова стійкість підприємства в сучасній економіці. / Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010 р. – №691. – С. 188-192.
5. Багатокритеріальна класифікаційна система факторів динаміки фінансової стійкості підприємства: Навчальний посібник / За ред. О.М. Тридіда, К.В. Орехової. – Х.: ХНЕУ, 2005 р. – 36 с.
6. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / За ред. М.Д. Білик, О.В. Павловської, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицької. – К.: КНЕУ, 2005 р. – 592 с.
7. Фінансовий менеджмент: Підручник/ За ред.А.М. Поддєрьогіна.– К.: КНЕУ, 2005 р. – 536 с.

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ВІДСИЛАНЬ ДО ПРЕЦЕДЕНТНИХ ТЕКСТІВ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЗМІ)

Автор: студентка групи Ф–112М Матоляк В.Я.
vika-matolyak@mail.ua
Керівник: к. ф. н., доцент Хромова К.А.
ЗІЭІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшко 16-б

ВСТУП

Стаття посвячена проблемам перекладу відсилань до прецедентних текстів в політичному дискурсі. В статті розглядаються прецедентні феномени на матеріалі політичних текстів в англомовному журналі «The New York Times» за 2017 рік.

Актуальність даної роботи обумовлена необхідністю вивчення місця прецедентних феноменів як складових когнітивної бази лінгвокультурної спільноти в сучасному політичному дискурсі.

Об'єктом дослідження є прецедентні феномени. В якості предмету дослідження виступають способи перекладу відсилань до прецедентних текстів в англомовному політичному дискурсі.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є виділення відсилань до прецедентних текстів як перекладацької проблеми, і на підставі рішення цієї проблеми виведення стратегій та адекватності їх перекладу.

Завдання дослідження - визначення лінгвокогнітивних та функціонально-прагматичних характеристик прецедентних феноменів в англомовному політичному дискурсі, виявлення та опис ролі прецедентних феноменів у формуванні перекладацького тексту, виявлення перекладацьких рішень,

пов'язаних з передачею відсилань до прецедентного тексту на матеріалі політичних текстів англомовного журналу «The New York Times».

ВИКЛАДЕННЯ ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Зв'язок між мовою і культурою завжди був у центрі уваги лінгвістів. Культура як соціальне явище відбивається в мові, яка своїми засобами фіксує культурні процеси. В останні десятиліття зріс інтерес до вивчення політичного тексту, що зумовило появу нового дослідницького напрямку - політичної лінгвістики, яка все більше зміцнює свій науковий статус. А.М. Баранов під політичною мовою розуміє «особливу знакову систему, призначену саме для політичної комунікації» [2].

У сучасній науці вчені виділяють 3 основні підходи до вивчення політичної комунікації:

1. Когнітивний підхід, відповідно до якого «мовна діяльність сприймається як відображення існуючої у свідомості людей картини світу, як матеріал для вивчення національної, соціумної та індивідуальної ментальності» [3].
2. Традиційний (риторичний, семантико-стилістичний), який розвиває традиційні погляди на вивчення політичної мови. За словами Е.В. Будаєва та А.П. Чудінова «у цьому випадку мовні одиниці сприймаються як форма для передачі думки, як спосіб прикрасити думку, зробити її більш доступною і прагматично значущою. При такому підході основна увага приділяється прийомам створення і інсценування політичного тексту» [3].
3. Дискурсивний підхід, який дає можливість скласти типологію найбільш важливих і стійких особливостей політичних комунікацій, визначити їх жанровий простір. Політичний дискурс, за словами Є.І. Шейгал, «являє собою своєрідну знакову систему, в якій відбувається модифікація семантики і функцій різних типів мовних одиниць і стандартних мовних дій» [6, с. 5].

Предметом дослідження політичної лінгвістики А.П. Чудінов визначає політичну комунікацію, тобто мовну діяльність, яка «орієнтована на пропаганду тих чи інших ідей, емоційний вплив на громадян країни і спонукання їх до політичних дій, для вироблення суспільної злагоди, прийняття та обґрунтування соціально-політичних рішень в умовах множинності точок зору в суспільстві». Л.М. Синельникова бере ширше і виділяє в якості предмета політичний дискурс.

Дискурс, з точки зору Н.Д. Арутюнової, – це «зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, паралінгвістичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, взятий у подієвому аспекті; мова, розглянута як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості ... Дискурс – це мова занурена в життя» [1, с. 136-137].

Примітним є вислів Д.Б. Гудкова про те, що формою існування культури в людській свідомості називається культурний простір. Вчений говорить про «національну детермінованість культурного простору, який, звісно, включає в себе «загальнолюдські», універсальні елементи, але в кожному окремому культурному просторі вони будуть займати своє особливе положення» [4, с. 91]. Ці детермінанти становлять ядро культури, а специфічні, не загальні елементи йдуть на периферію. У сукупності вони створюють когнітивну базу лінгвокультурної спільноти. Вивчення ж цих особливих феноменів є, на наш погляд, актуальним. Основними складовими когнітивної бази, її «сховищем» є прецедентні феномени.

Вперше термін «прецедентний текст» був введений Ю. М. Карауловим в 1986 році. Під ним вчений розуміє тексти, «1) значимі для тієї чи іншої особистості в пізнавальному і емоційному відношенні, 2) які мають над особистісний характер, тобто добре відомі широкому оточенню даної особистості, включаючи її попередників і сучасників, і, нарешті, такі, 3) звернення до яких відновлюються неодноразово в дискурсі даної мовної особистості» [5, с. 216].

Що стосується типології прецедентних феноменів, то на даний момент немає єдиної загальноприйнятої класифікації. Ми дотримуємося, можна сказати, «класичної» класифікації Д.Б. Гудкова, І.В. Захаренко та В.В. Червоних, які виділяють наступні види прецедентних феноменів: прецедентний текст, прецедентна ситуація, прецедентне висловлювання, прецедентне ім'я.

Нами було опрацьовано 100 відсилань до прецедентних текстів. В текстах, які ми розглядаємо, найчастіше зустрічаються прецедентні ситуації та імена, рідше – прецедентні висловлювання. Серед зібраного нами матеріалу прецедентні тексти зустрічаються нечасто. Інколи прецедентні феномени зустрічаються вже в назві статті. Розглянуті нами прецедентні феномени можна віднести до сфер «Політика та економіка», «Культурні символи», «Літературні символи». Часто зустрічаються внутрішньо американські прецедентні феномени, хоча можна зустріти багато універсально-прецедентних феноменів, а інколи і прецедентні феномени з інших, неамериканських, культур. З перекладом таких відсилань до прецедентних текстів виникає багато труднощів. Вчені виділяють два основні підходи перекладу культурного та

національно-специфічного аспектів тексту: адаптація та пояснення, які в свою чергу вирішуються за допомогою різних перекладацьких прийомів та рішень.

1. Відсилання до прецедентних текстів зі сфери «Політика та економіка»

В статті "Will Congress Ever Limit the Forever-Expanding 9/11 War?" Чарлі Севейга від 28.10.2017 читаємо: «But while the specific enemy lawmakers were thinking about in September 2001 was the original Al Qaeda and its Taliban host in Afghanistan, three presidents of both parties have since invoked the 9/11 war authority to justify battle against Islamist militants in many other places». Всі ми добре пам'ятаємо, що трапилося 11.09.2001. Ця ситуація вже давно стала прецедентною не тільки у свідомості представників американської культури, але і усього світу. Тому в даному контексті в мові перекладу доречно зберегти це відсилання до прецедентної ситуації і перекласти його як «нескінчена війна 11 вересня», оскільки таким чином спостерігається більший вплив на читача з причини актуалізування його страхів.

В статті Дена Беррі "The Lost Children of Tuam" від 28.10.2017 в періодичному виданні «The New York Times» говориться: What, then, of Patrick Derrane, who died at five months in 1925, and Mary Carty, at five months in 1960, and all those in between, children said to have been "born on the other side of the blanket"? The Bridgets and Noras and Michaels and Johns, and so many Marys, so many Patricks, their surnames the common language of Ireland. В статті йдеться про Великий голод в Ірландії 1845-1849 рр. В тексті розповідається про Мері Карті та Патрика Дерайна, жертв цієї великої трагедії ірландського народу. Прецедентні імена Bridgets, Michaels, Johns, Marys та Patricks актуалізують основну сему «жертва», тобто означають всіх жертв голоду. На нашу думку, в даному випадку переклад цих явищ має бути абсолютним для адекватної передачі значення: «всі ці Бріджети, Нори, Майкли, Джони, стільки Мері, стільки Патриків, чиї прізвища ввійшли до загального фонду національної мови Ірландії». На нашу думку, перекладач не може використати прийом заміни або генералізації (наприклад, всі жертви голоду), тому що з'являється ризик втрати національного характеру тексту.

2. Відсилання до прецедентних текстів зі сфери «Культурні символи»

В статті "Republicans Clear Major Hurdle as Tax Bill Advances" Аллана Реппепорта та Томаса Каплана від 28.11.2017 читаємо: «Democrats on the Budget Committee assailed their Republican colleagues for shedding their deficit hawk feathers and backing a bill that they say is fiscally irresponsible. Many Republican senators left after protesters disrupted the meeting, chanting, "Kill the bill."». Тут очевидна апеляція до назви американської кінострічки «Вбити Білла». Справа в тому, що зараз в Америці ведеться процес щодо прийняття закону про скорочення податків. Супротивники цього законопроекту вважають, що скорочення податків призведе до падіння економіки США та скорочення державного бюджету. Протестуючі зірвали засідання парламентарів, скандуючи "Kill the bill." Тут ми стикаємося з проблемою перекладу. В мові оригіналу маємо омоніми a bill як закон, законопроект та Bill як власне ім'я. Очевидно, що потрібно використати перекладацьку трансформацію, оскільки відсилання на прецедентне висловлювання в оригіналі відбувається саме завдяки омонімії. Тому доречним буде, на наш погляд, в цьому контексті взагалі відмовитися від прецедентного феномену в перекладі з погляду на неможливість використати цю омонімію в мові перекладу і перекласти звичайним словосполученням «Ніякого закону!» або «Ми проти закону».

Іншим яскравим прикладом може слугувати наступний контекст, взятий зі статті Ванеси Фрідман "In India, Ivanka Trump Tried on Some Fashion Diplomacy. Was it a Good Look?" від 30.11.2017: «And that evening, though breathless rumors had abounded earlier in the week that she was going to wear a sari gown specially made by the Indian designer Neeta Lulla, a favorite of Bollywood stars, in fact she wore another Tory Burch creation: a long-sleeved, round-necked gown with stylized gold floral embroidery that again had an ersatz Indian theme». В статті розповідається про дипломатичний візит Іванки Трамп в Індії, а саме про її вбрання і чи було воно доречним. Одне з її вбрань, сарі, було виготовлено індійським дизайнером Нітою Лула, яка є «улюбленицею боллівудських зірок». Очевидне відсилання до прецедентного топоніма Голлівуд, який у свідомості всього світу означає центр світового кінематографу. Боллівуд, в свою чергу, являється неформальною назвою кіноіндустрії індійського міста Мумбаї (колишня назва Бомбей), що виникла як мовна контамінація слів Бомбей та Голлівуд.

3. Відсилання до прецедентних текстів зі сфери «Літературні символи»

В статті Дена Беррі "The Lost Children of Tuam" від 28.10.2017 зустрічається також прецедентна ситуація: You preferred instead to suffer at the mother and baby home, bracing for that day when, after a year or so of penitent confinement, you were forced to leave — almost always without your child. Waiting for that moment of separation, Julia recalled, was "like Our Lady waiting for the Crucifixion." Мова іде про те, що в ті часи в Ірландії в місті Туам був «Дім дитини та матері», куди приймали жінок з незаконно народженими дітьми. Але коли діти підростали, то матері змушені були покинути дім в Туамі, і вони чекали цього дня як Діва Марія чекала Розп'яття. Ця ситуація взята з Біблії і є глобальнопрецедентною, відповідно, в українській мові

є повний її аналог і ми можемо адекватно її перекласти, не втрачаючи авторського задуму, згідно якого довге очікування розставання матері зі своєю дитиною повинно асоціюватися у читача з очікуванням Божої Матері смерті свого Сина, Ісуса Христа.

Іншим прикладом може слугувати відсилання до прецедентної назви в статті Мегі Геберман та Джонатана Мартіна "Trump Once Said the 'Access Hollywood' Tape Was Real. Now He's Not Sure" від 28.11.2017: «Look at what happened with John Kennedy," Mr. Ruddy added. "If you read Theodore White's books on it, he was given a story line about Camelot. I don't think President Trump has gone that far — he's not describing this [прим: Trump Tower in Manhattan] as Camelot». В даному контексті Трамп-тауер, який є власністю Дональда Трампа, порівнюється з Камелотом, фортецею легендарного короля Артура. Таким чином, порівнюються не тільки два будинки, але і їх власники. Можна сказати, що Д. Трамп в даному випадку асоціюється з королем Артуром. В Камелоті, за легендою, був «Круглий стіл», так само Трамп-тауер використовується для засідань, саме там Д. Трамп оголосив про початок своєї передвиборчої кампанії, оголосив свою перемогу на президентських виборах та провів свою першу прес-конференцію в якості президента США. Оскільки назва Camelot являється глобально прецедентним іменем, то в українській мові є повний його відповідник, що дає можливість без втрати прихованого сенсу перекласти висловлювання.

ВИСНОВОК

Прецедентні феномени є частиною картини світу, вони виступають маркерами соціокультурної ідентичності, оскільки здатні активізувати у свідомості представників національно-лігво-культурної спільноти комплекс зв'язаних з ними асоціацій. Отже, тексти, в яких відбувається апеляція до прецедентних феноменів, представляють найбільшу складність при перекладі через необхідність їх адаптації не тільки з лінгвістичної, але також з соціокультурної точки зору, так як крім очевидної лексико-граматичної трансформації тексту, зумовленої структурною розбіжністю мови оригіналу та мови перекладу, перекладачу необхідно домогтися прагматичного впливу на адресата, еквівалентного авторському задуму.

Якщо прецедентний текст, до якого відбувається відсилання в тексті оригіналу, є зрозумілим тільки для носіїв американської культури, то доцільнішим буде в таких випадках в мові перекладу взагалі не використовувати його. Перекладач також може використати метод заміни, якщо хоче домогтися відповідного авторові впливу на читача, але в такому випадку з'являється ризик втрати національного характеру тексту.

Таким чином, перекладач для вирішення перекладацьких проблем не може користуватися тільки одним методом. Для адекватного перекладу та для досягнення комунікативної мети тексту при перекладі він повинен поєднувати різні прийоми. Переклад відсилань до прецедентних текстів залежить більшою мірою від фонових знань перекладача та читача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С.136-137.
2. Баранов А.Н. Политический дискурс: прощание с ритуалом? [Текст] / А.Н. Баранов // Человек. – 1997. - №6.
3. Будаев Э.В. Современная политическая лингвистика [Электронный ресурс] / Э.В. Будаев, А.П. Чудинов. Режим доступа: http://philology.ru/linguistics1/budaev-chudinov-06a.htm - 10.12.2017.
4. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации [Текст] / Д.Б. Гудков. – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 288 с.
5. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность [Текст] / Ю.Н. Караулов. – М.: Изд-во ЛКИ, 210. – Изд.7. – 264с.
6. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса: дис. … на соиск. уч. ст. докт. фил. наук / Е.И. Шейгал. – М. - Волгоград: Перемена, 2000.

РОЗРОБКА І ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОГО СТАНДАРТУ СЕРІЇ ISO 9001 У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Студентка гр. МО-112м Пархоменко Т.
ЗІЄІТ, Україна м. Запоріжжя вул. Кияшко 16-б
tannyashaa@gmail.com

Вступ

Процес трансформації вищої школи в Україні проходить період глибокої соціально-економічної кризи.

Труднощі ефективного функціонування вищої школи зумовлено: макроекономічною нестабільністю; невідповідністю освітніх програм вимогам ринку праці; незацікавленістю роботодавців в розвитку відношень з системою вищої освіти по формуванню змісту освітнього процесу; відсутністю соціального партнерства, що сприяла б розвитку взаємодій між сферою освіти, службою зайнятості, кадровими агентствами, навчальними закладами і організаціями.

Забезпечити міцні ринкові позиції вищим навчальним закладам в таких умовах можливо лише при наявності ефективної системи менеджменту якості (СМЯ). Яка носить системний характер і охоплює весь життєвий цикл освітньо-виховного процесу.

Значний внесок в розвиток теоретичних і практичних питань становлення менеджменту якості в освіті внесли О.І., Волков, Л.М. Віткін, Г.І. Хімічева, Ю.П.Адлер, В.А.Качалов, Т.М.Полховська, Д.В.Пузанков, С.А.Степанов, В.П.Соловйов, Н.Г.Багаутдінова, Л.М.Разорина, Т.А.Салимова, Н.В.Михайлова, И.П.Данилов, Н.Н.Аниськина, В.П.Тихомиров, та інші.

1. Мета і завдання дослідження

Розробка алгоритму процесу створення СМЯ у ВНЗ, запропонувати механізм реформування організаційної структури управління вищого навчального закладу шляхом впровадження Центру функціонування системи управління якістю, сформувати перелік обов’язкової документації системи менеджменту якості ВНЗ.

2. Виклад основного матеріалу

Для проведення політики і досягнення цілей в області якості, встановлених вищим керівництвом в Інституті необхідно розробити, документально оформити, впровадити, підтримувати в робочому стані і постійно покращувати систему менеджменту якості.

Під системою менеджменту якості ВНЗ розуміється система менеджменту для керівництва та управління організацією стосовно до якості, тобто сукупність організаційної структури ВНЗ, документації (внутрішніх положень, порядків документованих процедур, методичних вказівок, робочих інструкцій), процесів і ресурсів, необхідних для здійснення загального керівництва якістю [1, 2].

Система менеджменту якості (рис. 1.) повинна бути спрямована на виконання вимог і очікувань споживачів послуг, а також на задоволення запитів зацікавлених сторін: засновників, партнерів, персоналу Інституту, роботодавців, держави та суспільства.

Рис. 1. Розробка системи якісного менеджменту

Вивчення досвіду впровадження СМЯ у відповідності до міжнародного стандарту серії ISO 9001 деякими освітніми установами дозволяє виявити ряд труднощів і помилок, які виникали на різних етапах розробки, впровадження, реформування і адаптації з існуючими СМЯ, а саме [3]:

- нераціональна функціонально-організаційна структура управління;

- безсистемна технологія прийняття управлінських рішень;

- неефективна модель використання ресурсної бази (економічної, матеріальної, кадрової, інформаційної) і фондового потенціалу ВНЗ;

- неефективне використання менеджерами всіх рівнів свого робочого фонду часу і повноважень та невідповідність рівня компетенцій менеджерів новим конкурентним ринковим умовам;

- відсутність бізнес-плану на всіх етапах розвитку СМЯ;

- наміри побудувати систему процесного управління, засновану на бізнес-процесах, автономну від діючої функціонально-організаційної структури, внаслідок чого виникає дві окремі системи управління;

- значний вплив макро-та мікроекономічних показників розвитку галузі освіти;

- не коректне формування документації СМЯ тощо.

Враховуючи ключові проблеми і помилки при практичній реалізації СМЯ, не можна не погодитися з необ'єктивним ставленням більшості до комплексного удосконалення системи управління у ВНЗ.

У відповідності до міжнародного стандарту серії ISO 9001 з урахуванням особливостей проаналізованих СМЯ пропонуємо авторський алгоритм процесу створення СМЯ у ВНЗ (рис.2).

Рис. 2. Процес формування системи менеджменту якості у ВНЗ

З метою якісного удосконалення процесів менеджменту та посилення інформаційних і процесних зв'язків, при розробці, впровадженні та адаптації СМЯ, вважаємо доцільним реформувати функціонально-організаційну структуру управління вищого навчального закладу шляхом впровадження Центру функціонування системи управління якістю (далі - Центр).

Центр у ВНЗ – окремий орган ВНЗ, що входить до структури ВНЗ. Сутність Центру визначається його задачами, функціями. Основна місія Центру менеджменту якості – розробляти, підтримувати в робочому стані і удосконалювати документацію СМЯ; збирати, обробляти і аналізувати інформацію стану якості освітніх послуг у ВНЗ; проводити в структурних підрозділах ВНЗ внутрішні аудити, направлені на підтримання процесів СМЯ в робочому стані; здійснювати аналіз результативності коригуючих дій і попереджувальних дій, що здійснюються на всіх рівнях ВНЗ; розробляти методичні матеріали з питань якості освітньої діяльності у ВНЗ; проводити навчання з основ СМЯ для керівників підрозділів, персоналу закладу і уповноважених з якості; підготовляти до сертифікації та інспекційної перевірки СМЯ ВНЗ; проводити експертизи проектів положень про структурні підрозділи на відповідність вимогам стандарту серії ISO 9001; формувати, удосконалювати і підтримувати в належному стані діючу систему менеджменту якості тощо [3].

Вважаємо, що відсутність конкретного, об'єктивного органу з питань якості у ВНЗ, значно погіршує процеси аналізу і оцінки якісних показників діяльності ВНЗ та збільшує витрати ресурсного фонду закладу.

Особливу увагу треба приділити обов'язковій документації СМЯ ВНЗ. На рисунку 3 запропоновано загальну структуру обов'язкової документації СМЯ ВНЗ.

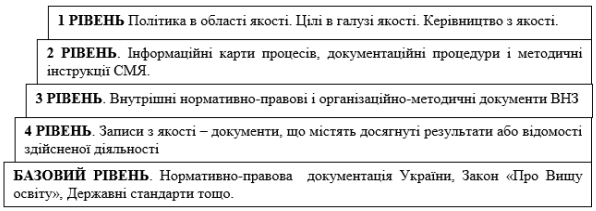

Рис. 3 Структура документації СМЯ ВНЗ

Відсутність всього комплексу документів СМЯ, відображає її неефективність, незавершеність і не виконує основної місії створення СМЯ у ВНЗ.

Висновки

Послідовна і правильна розробка, впровадження і адаптація системи менеджменту якості у відповідності до міжнародного стандарту серії ISO 9001 ВНЗ є гарантом успішного соціально-економічного розвитку. Наявність системи менеджменту якості ВНЗ, для роботодавця гарантує високу якість підготовки випускників, що спонукає підвищення конкурентоспроможності ВНЗ в цілому і ріст престижу випускників та роботодавців.

Список використаних джерел

1. Международный стандарт ISO 9000:2005. Система менеджмента качества. Основные принципы и словарь. - Женева, 2008. – 30 с.
2. Международный стандарт ISO 9001:2011 Система менеджмента качества. Требования. - Женева, 2008. – 26 с..
3. Багаутдинова Н.Г. Разработка и внедрение системы менеджмента качества в отдельном подразделении образовательной организации // Теоретическая экономика. 2010. №1.

ПРОБЛЕМА ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В РОЗМОВНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ АУДІОВІЗУАЛЬНОМУ ПЕРЕКЛАДІ НА ПРИКЛАДІ КОМЕДІЙНОГО СЕРІАЛУ «ДРУЗІ»

Автор: студентка групи Ф-112, Погосова Е.П.
pogosovae54@gmail.com
Керівник: к.ф.н., доц., Хромова К.А.
ЗІЕІТ, Україна, м.Запоріжжя, вул.Кіяшко 16-б

ВСТУП

У статті розглянуто такі поняття, як культурно-маркована лексика та аудіовізуальний переклад. Висвітлено проблему аудіовізуального перекладу. Виявлено способи відтворення культурно-маркованої лексики, що відображає особливості культури американського народу. Розглянуто основні випадки адаптації американських реалій до адекватного сприйняття українською аудиторією. Встановлено умови, при яких переклад національно маркованої лексики є неможливим або некоректним.

Матеріалом дослідження слугує комедійний телесеріал «Друзі» та його переклади російською та українською мовами. Об'єкт дослідження це культурно-маркована лексика (реалії) в розмовному мовленні. Предметом дослідження є відтворення культурно маркованої лексики або реалій в розмовній англійській мові при аудіовізуальному перекладі.

Метою дослідження є виявлення способів відтворення в художньому фільмі національно-специфічних одиниць, які відображають особливості культури американського народу.

Завдання дослідження:

1. Дати визначення реалій (культурно-маркованої лексики) та вказати їх функцію у телесеріалі «Друзі»;
2. Виділити основні способи перекладу американських реалій саме у художньому фільмі;
3. Визначити шляхи адаптації реалій комедійного телесеріалу «Друзі» до адекватного сприйняття українською аудиторією;
4. Встановити випадки, коли переклад національно-маркованої лексики є неможливим або некоректним.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відтворення національної своєрідності є однією з центральних проблем у перекладознавстві. Реалії, як одиниці без еквівалентної лексики, викликають значні труднощі під час перекладу. Складність полягає в тому, що для перекладу їх не існує відповідників, які б разом з передачею специфічної інформації відображали національний колорит, мали б ті самі конотації емоційного, смислового та стилістичного характеру, що супроводжують реалії в оригіналі. Варто зауважити, що переклад реалій аудіовізуального твору є значно важчим, адже задача перекладача тут не просто передати колорит, [1, с. 49] але й зберегти кінематографічну ілюзію і не втратити синхронізацію аудіо ряду.

Загальновизнано, що перекладач є сполучною ланкою між лінгвістичною та культурною системами й потребує не лише володіння двома мовами, а й особливого способу бачення з точки зору двох культур. Тому надзвичайно важливим й актуальним для сучасного перекладознавства є наукове обґрунтування проблеми відтворення національно-специфічних елементів мови оригіналу мовою перекладу в аудіовізуальній продукції. Адже саме ця продукція є джерелом більшості текстових ремінісценцій (цитат, алюзій, згадувань тощо), які функціонують у повсякденній комунікації й найбільше впливають на формування масового сприйняття інших народів та їхньої культури в сучасному світі.

Культурно-маркована лексика, або реалії – це назви властивих лише певним націям і народам предметів матеріальної культури, фактів історії, державних інститутів, імена національних і фольклорних героїв, міфологічних істот і т.д. [2, с. 5]

Культурно-марковану лексику мовознавці розглядають під різними кутами зору: з'ясовується зв'язок мови й ментальності, мови й культури, на матеріалі мовних фактів установлюються закономірності мовної поведінки різних етносів; виявляються особливості відображення культурних явищ у мові; простежується вплив культурного компонента на конотацію слова; вивчаються стилістичні особливості української національно характеристичної лексики в художньому тексті; визначається естетична функція національно-культурного компонента семантики слова.

«Мова-це всі глибинні пласти духовного життя народу, його історична пам'ять, найбільш вартий здобуток віків, мова- це ще й музика, мелодика, барви буття, сучасна художня, інтелектуальна, розумова діяльність народу. Мова є складовою частиною культури, тому переклад – це не тільки зіставлення різних мовних систем, але і зіткнення різних культур» [4, с. 36]. Переклад, як двомовна комунікація, вимагає врахування відмінності культур її учасників.

Серед науковців, які досліджують проблему відтворення культурної специфіки тексту оригіналу при аудіовізуальному перекладі, немає єдності у визначенні основних прийомів перекладу реалій. Відсутність єдності у визначенні основних способів відтворення культурної специфіки аудіовізуального тексту при перекладі покладає на перекладачів велику відповідальність за кінцевий продукт. З одного боку, потрібно зберегти національну забарвленість оригіналу, з іншого - зробити її зрозумілою для аудиторії реципієнта та найголовніше, як вже було зазначено, зберегти синхронізацію аудіо ряду.

Особливістю реалій є те, що у носіїв певної культури і певної мови з ними пов'язуються такі фонові знання та асоціації, які на певному етапі міжнаціональних та міжмовних контактів можуть бути відсутніми у носіїв інших культур і мов. Під час перекладу реалій виникає, з одного боку, потреба підкреслити їх особливий колорит, іноді унікальність, а з другого – певним чином передати їх значення і типові для носіїв мови джерела асоціації, уникаючи, наскільки це можливо, багатослів'я [3, с. 46].

Матеріалом даного дослідження є комедійний телесеріал «Друзі» (1994–2004), який є відображенням життя американської молоді, адже він переповнений реаліями американської культури, більш з яких можна вважати без еквівалентною лексикою.

У процесі дослідження було проаналізовано переклад кіно діалогів американського телесеріалу українською мовою для «Нового Каналу» та виявлено види реалій, а також прийоми, які використовуються для адаптації культурно-маркованої лексики американської культури до адекватного сприйняття українським глядачем. Забігаючи наперед зазначимо, що найчастіший тип реалій, що зустрічається у даному телесеріалі - персоналії та етнографічні реалії, при перекладі найчастіше використовуються прийоми генералізації, транспозиції та пошуку еквіваленту.

Отже, на основі проведеного дослідження можна виділити такі найяскравіші приклади перекладу без еквівалентної лексики:

1) Використання прийому генералізації при заміні персоналій:

Фраза Фібі: «Where is my strong Ross Skywalker to come rescue me?».

Тип реалії тут – персоналія, ім'я відомого кіногероя. Варіанти закадрового перекладу:

- Де мій могутній Рос Гагарін, який врятує мене?
- Де мій мужній Рос Скайволкер, могутній герой, який врятує мене?
- Де мій могутній герой Росс, який врятує мене?
- Де ж той, хто мене врятує?

У професійному перекладі для «Нового каналу» вибір було зроблено на користь генералізації: «Де мій мужній космонавт Росс, коли він мене врятує?».

2) Приклад транспозиції маловідомої американської кінострічки більш знайомою для української аудиторії:

Chandler: I was being Shelley Winters from The Poseidon Adventure.

Ross: I know.

Чендлер: Я зображав Ді Капріо у фіналі Титаника.

Рос: Я здогадався.

Цей діалог підтримується відеорядом, де Чендлер дивно рухається, ніби танцюючи. Його рухи – це зав'язка жарту, яка смішна сама по собі. Ще більший сміх аудиторії викликає розв'язка, що складається із посилання на лінгвокультурну реалію і перетворює всю ситуацію на фарс. Українському глядачеві незнайомий фільм

«Пригоди Посейдона» та виконавець головної ролі, тому перекладачеві довелося замінити маловідоме ім'я представника американської культури іншим, більш відомим вітчизняній аудиторії. При заміні зберіглася як культурна забарвленість діалогу, так і гумористичний ефект.

Або сцена, де Чендлер наспівує дитячу пісеньку «O Old McDonald», яка в Америці усім, відома. Але в Україні її мало хто знає, тому при перекладі її замінили на дитячу пісню про курчат, відому українському глядачеві:

> Chandler (sings the chorus from the Old McDonald song): with a chick chick here, chick-chick there...here chick, there chick …
>
> Ченделер: ціп-ціп-ціп мої курчата, ціп-ціп-ціп мої малята…

3) Приклад транспозиції маловідомої американської персони загальновідомою у світі.

У висловлюванні Чендлера згадується Мартін Лютер Кінг – персона відома не лише в США, а і в багатьох інших країнах світу. Проте, маємо сумніви, що назва промови цього видатного діяча «Я маю мрію» (I have a dream), на якій будується жарт репліки, може бути з такою ж легкістю впізнана сучасною українською або російською аудиторією.

> Chandler: What if Martin Luther King had said that? I kind of have a dream… I don't want to talk about it.
>
> Чендлер: А якщо б Мартін Лютер Кінг сказав так? В мене тут був сон… Але я не хочу про це говорити.

Як бачимо, при перекладі власного імені українською використано прийом транскрипції/транслітерації, отже зберігається дійова особа, але втрачається гра слів, що призводить до нейтралізації жарту. При перекладі ж російською використовується інший підхід, а саме адаптацію жарту через

компенсацію оригінальної власної назви більш знайомою для російського телеглядача:

«А если бы Менделеев так сказал? Мне тут сон приснился… Но я не хочу об этом говорить».

Загальновідомо, що Д. І. Менделєєв побачив свою періодичну таблицю хімічних елементів уві сні. Тому можна стверджувати, що з погляду адаптації цей переклад виходить значно зрозумілішим для російського глядача, окрім того, жарт повністю відтворено. При заміні не відбувається конфлікту сприйняття, адже прізвище Менделєєва відоме в усьому світі, отже той факт, що герой

американського серіалу згадує російського вченого не викликає недовіри та не спантеличує аудиторію.

3) Опущення етнографічної реалії.

Випадок опущення спостерігаємо в разі використання жартів заснованих на неперекладних реаліях. З відеоряду (реакції дійових осіб) глядачеві зрозуміло, що герой сказав щось кумедне. У телесеріалі «Друзі» відеоряд підкріплюється ще й сміхом за кадром. Отже, перекладач має віднайти такий жарт, який би або повністю заміщав сенс реалії, або утворював іншу ситуацію, яка мала б інший кумедний підтекст, але все одно залишала би ситуацію жарту в епізоді:

> Monica: Under personal comments: «New York Knicks rule».
>
> Joe: Yeah, the Knicks rule!
>
> В графі «особисте» пише: «В ресторані кожен має платити за себе». – То це правильно!

Як бачимо, перекладач був змушений утворити новий жарт. По-перше, через те, що спортивна команда New York Knicks невідома вітчизняній аудиторії, по-друге, якщо замінити назву команди будь-якою українською, наприклад «Шахтар», глядач матиме сумнів в адекватності перекладу.

Ще декілька яскравих прикладів опущення:

«Mr. Potato head» – американська іграшка, невідома в Україні. Героїня фільму порівнює свого колішнього чоловіка з цим персонажем. При перекладі вона порівнює його з ідіотом, згідно з контекстом.

Minnie Mouse – персонаж американського мультфільму Disney, зараз загальновідомий у всьому світі, але на 1994 рік цього персонажа мало хто знав, тому при перекладі була втрачена гра слів й комічність ситуації.

Підкреслимо, що, задля збереження кінематографічної ілюзії при перекладі реалій, якщо потрібна заміна в мові перекладу, необхідно знайти таку заміну, яка б не викликала сумнівів у її використанні в оригінальному джерелі.

4) Знайдення ситуативного відповідника етнографічної реалії

В деяких випадках національні реалії заміняються аналогічними в нашій країні, зокрема коли мова йде про державні заклади, податки, деякі приказки. Якщо існує еквівалент в мові перекладу – його необхідно навести. Унаочнимо:

Rachel: Who is FICA and why did he take all my money?

Рейчел: Хто такий ПДВ та чому він забрав усі мої гроші?

FICA – це страховий податок, що вираховується с заробітної плати. В Україні з заробітної плати вираховується ПДВ, це всім відомий факт, тому заміна оригіналу відповідником в мові перекладі у цьому випадку не збентежить глядача.

Але є й такі моменти, коли замінити або опустити реалію не можна, тому що від неї напряму залежить відеоряд та тому, що вона підкреслює колоритність. Наприклад у сцені, коли Рос йде до солярію та адміністратор каже йому дорахувати до 5, у свою чергу Рос лікує «З Міссісіпі»:

Ross: One Missisipi, two Missisipi….

Man: I said count to 5..

Ross: Missisipilessly?

У американців досить часто прийнято рахувати саме «З Міссісіпі», для того, щоб відмірити потрібний час, тобто слово Міссісіпі зберігає секундну затримку між числами. У нас так роблять парашутисти, але вони кажуть «триста двадцять один, триста двадцять два…». Ще «З Міссісіпі» вони вчать рахувати дітей, тому що так легше дітям запам'ятати. У цій сцені замінити чи опустити Міссісіпі неможливо, тому перекладач залишив реалію і дослівно переклав її; комічність ситуації збереглася.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що відображення культурної специфіки є доволі складним завданням при перекладі аудіовізуальної продукції. Перекладачеві, з одного боку, потрібно зберегти національну забарвленість оригіналу, з іншого – зробити її зрозумілою для аудиторії реципієнта.

Було проаналізовано переклад кіно діалогів комедійного телесеріалу «Друзі» на українську мову. Було визначено основні прийоми, що використовувалися при перекладі кіно діалогів цього серіалу, а також типи реалій які були використані в оригінальному тексті.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дає можливість виокремити випадки, коли переклад культурно-специфічних одиниць є неможливим і некоректним.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. .Бідасюк Н. В. Синхронний аудіовізуальний переклад: виклики професії / Н. В. Бідасюк, І. М. Кучман //

Ученые записки Таврического нац. ун-та им. В. И. Вернадского. Сер. : Филология. Социальные коммуникации. – Симферополь : ТНУ им. В. И. Вернадского, 2012. – Т. 25 (64). – № 4. Ч. 1. – С. 48–52.

2. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). / Роксолана Петрівна Зорівчак /. – Львів: Видавництво при Львівському державному університеті, 1989. – 216 с.

3. Томахин Г.Д. Реалии - американизмы. Пособие по страноведению / Г.Д. Томахин. - М.: Высш.ш., 1988. – 239 с.

4. Швейцер А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты// М.: Наука, 2009. – 215 с.

5. Karamitroglou F. A Proposed Set of Subtitling Standards in Europe / F. Karamitroglou // Translation Journal. – 1998. – Vol. 2, No 2.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕТИВИ СПІВРОБИТНИЦСТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН АСЕАН

Студент групи МЕВ-112м Рясной М.С
Керівник: к.е.н., доц. Михайлик Д.П.
ЗІЕІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшка, 16-Б

Сучасна тенденція до глобалізації спонукає країни на активну співпрацю в різних сферах. В умовах міжнародних процесів зв'язок між країнами стає інтенсивнішим, виникає взаємозалежність. На сьогоднішній день, регіон Південно-Східної Азії, є одним з центрів світової політики і економіки, який об'єднує понад 560 млн осіб, а обсяг торгівлі перевищує 1,5 трлн доларів США.

Важливість розгляду Південно-Східного Азіатського регіону у зовнішній політики України зумовлена тенденцією переміщенням центру політичної та економічної активності з США та Європи до країн Азії. Співпраця України з країнами Південно-Східної та Південної Азії має значний нереалізований потенціал.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вчення та аналіз інтеграційних об'єднань, в том числі АСЕАН, а також їх взаємодія з Україною, були освітлені в працях таких вчених економістів як Даниленко Н.Б., Козик В.В., Панкова Л.А., Черних Н. А. В своїх працях вчені приділяли багато уваги характеристиці організаційних форм інтеграційних об'єднань. Проте розробок вітчизняних вчених недостатньо для ефективного розвитку відносин України з АСЕАН.

Мета дослідження: встановити характер наявних зв'язків між Україною та країнами АСЕАН, а також визначити найбільш перспективні сфери взаємодії й виявити проблеми їх реалізації.

Об'єкт дослідження: відносини України з країнами АСЕАН

Предмет дослідження: проблеми та перспективи партнерства України та країн АСЕАН

Задачі дослідження:

- проаналізувати причини утворення АСЕАН;
- розглянути політику АСЕАН;
- проаналізувати товарообіг АСЕАН з іншими країнами;
- визнати можливі проблеми та перспективні напрями співробітництва АСЕАН з Україною.

Виклад основного матеріалу: 8 серпня 1967 року п'ять лідерів - міністрів закордонних справ Індонезії, Малайзії, Філіппін, Сінгапуру і Таїланду - підписали документ. На підставі цього документа народилась Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), ймовірно, одна з найбільш успішних міжурядових організацій в сучасному світі.

Серед мотивів створення АСЕАН були: бажання правлячої еліти її членів зосередитися на державному будівництві, загальний страх перед комунізмом, недовіра до провідних іноземних держав у 1960-х роках і прагнення до економічного розвитку[1].

У відносинах між собою держави-члени АСЕАН прийняли наступні принципи, що містяться в Договорі про дружбу та співробітництво в Південно-Східній Азії 1976 року:

- Взаємна повага до незалежності, суверенітету, рівності, територіальної цілісності та національної ідентичності всіх народів;
- Право кожної держави вести своє національне існування вільним від зовнішнього втручання, підриву або примусу;
- Невтручання у внутрішні справи один одного;
- Врегулювання розбіжностей або суперечок мирним шляхом;
- Ефективна співпраця між собою[2].

Країни-члени мають загальну чисельність приблизно 640 мільйонів чоловік, що становить 8,8% населення світу, більше, ніж у ЄС. У 2015 році загальний номінальний ВВП організації склав понад 2,8 трлн. доларів США. Розглянемо основних та найбільших партнерів АСЕАН.

Таблиця 1 – Товарообіг АСЕАН з іншими країнами

Партнер	Сума (млн.доларів США)			% Частка у загальній торгівлі АСЕАН		
	Експорт	Імпорт	Загальна торгівля	Експорту	Импорту	Загальна торгівля
Країни АСЕАН	305 693	238 059	543 751	25,9	21,9	24
Китай	134 249	211 515	345 764	11,4	19,4	15,2
Японія	113 694	124 350	238 044	9,6	11,4	10,5
Европейский союз	127 584	100 056	227 640	10,8	9,2	10
США	129 171	83 172	212 343	10,9	7,6	9,4
Північна Корея	45 809	76 676	122 484	3,9	7	5,4
Тайвань	33 077	61 261	94 338	2,8	5,6	4,2
Гонконг	77 303	14 113	91 416	6,5	1,3	4
Індія	39 101	19 453	58 554	3,3	1,8	2,6
Німечинна	26 756	28 755	55 512	2,3	2,6	2,4

Китай залишається одним з найважливіших торговельних партнерів АСЕАН в світі. Товарообіг АСЕАН з Китаєм в 2016 році склав 346 млрд. $. Однак, також лідируючі позиції по товарообігу з АСЕАН займають Японія (238 млрд. $), ЄС (228 млрд $), США (212 млрд. $), Північна Корея (123 млрд. $), Тайвань (94 млрд. $), Гонконг (91 млрд $).

Відповідно до угоди про вільну торгівлю, середній тариф на товари з країн АСЕАН в Китай скорочений до 0,1 з 9,8%. Шість перших членів АСЕАН - Бруней, Індонезія, Малайзія, Філіппіни, Сінгапур і Таїланд - значно скоротили середній тариф на китайські товари з 12,8 відсотка до 0,6 відсотка[3].

Економічне співробітництво в рамках АСЕАН концентрується головним чином в сфері торгівлі і націлене на сприяння рівному економічному розвитку, зниженні рівня бідності та економічного дисбалансу, подоланні диспропорцій в рівнях економічного розвитку країн регіону, перш за все між «старими» і «новими» членами «десятки»

Спільнота АСЕАН може претендувати на певну вагу у світі, адже навколо неї формується велика кількість форумів і об'єднань - і вони, не лише суто азіатського характеру (лише країни Азії), але і загальноазіатського масштабу (в т.ч. із залученням США, Нової Зеландії, Австралії).Отже, розглянуті сприятливі фактори, а також тенденції активізації торгово-економічних відносин говорять про реальну можливість України співпрацювати з ринками азіатських країн.

Економічний рівень співпраці між АСЕАН та Україною на сучасному етапі не виходить за рамки двосторонніх торгівельних відносин, які існують між Україною та країнами членами АСЕАН.

Значний потенціал розвитку торговельно-економічної співпраці України з країнами АСЕАН, на жаль, все ще не використовується повною мірою. Перш за все, це стримуються за рахунок:

- Високої конкуренції;
- Зв’язків АСЕАН з японськими, китайськими та американськи компаніями;
- Обмеженістю експортного ресурсу України.
- Але, частково ці проблеми можна було би вирішити за рахунок:

- Створення ЗВТ з країнами АСЕАН
- Запровадженням безвізу
- Акредитації працівника при асоціації.

Україна зацікавлена у розвитку політичного діалогу та всебічного економічного співробітництва з Індонезією, яка є одним із найперспективніших економічних партнерів у Південно-Східній Азії. При цьому потенційні можливості торговельно-економічних відносин між двома країнами задіяні не повною мірою.

Перспективними галузями співпраці з індонезійською стороною є:

- проектування, будівництво, реконструкція та модернізація металургійних, енергетичних, видобувних підприємств;
- взаємодія у сфері дослідження та мирного використання космосу; військово-технічне співробітництво;
- проектування, будівництво і модернізація машинобудівних та нафтопереробних підприємств;
- розробка та будівництво нафто- і газопроводів[4].

Висновки: В даний час повноправними членами АСЕАН є 10 держав: Бруней, В'єтнам, Індонезія, Камбоджа, Лаос, Малайзія, М'янма, Сінгапур, Таїланд, Філіппіни. Одними з можливих напрямів співробітництва може стати, як паливно-енергетична і інформаційна галузі, так і взаємодія в сфері агропромислового комплексу. Україна повинна сформувати імідж в регіоні Південно-Східної Азії як інвестиційно привабливого партнера, залучати нові інвестиції з Сінгапуру, Малайзії, Таїланду. Україна повинна посилити співпрацю з країнами АСЕАН, перевести наразі декларативні наміри у формат стратегічного партнерства.

Вдосконалення потребують й існуючі механізми двосторонньої співпраці з країнами АСЕАН, як–от: політичні консультації, ділові ради, міжпарламентські комісії, а також здійснення контролю за виконанням досягнутих домовленостей.

Список використаних джерел:

1. Бангкокська декларація 1967 року .// Міжнародні економічні організації. Довідник. (Укладач: Шреплер Х. А.). М. 1999.

2.; Декларація згоди АСЕАН 1976 року .// Міжнародні економічні організації. Довідник. (Укладач: Шреплер Х. А.). М. 1999 р

3. World Trade Organization. Report by the Secretariat. // [Електронний ресурс] .- Режим доступу: http: //www.wto.opr

4.Гончарук А. З. Пріоритети політики України относительно політики азії: аналітична Доповідь / А. З. Гончарук, А. М. Кобзаренко, О. К. Микал. - К.: НІСД, 2011. - 63 с.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Автор: студентка групи ФБС-112м Сокол Д.В.
darya.sokol15@ukr.net
Керівник:к.е.н. доц. Оглобліна В.О.
ЗІЄІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшко 16-б

ВСТУП

Банківська система є основою національної економіки, оскільки саме вона визначає та формує стимули її розвитку. При цьому, ключову роль тут відіграє кредитна діяльність банків, що виступає головним механізмом перерозподілу грошових коштів в країні та формування, з однієї сторони ефективної системи інвестування у галузі економіки, а з іншої – системи збільшення доходів національних інвесторів (переважно домашніх господарств).

Криза національної економіки України у 2013 – 2015 роках призвела до жорсткої кризи вітчизняного банківського сектору, що започаткувало значні трансформаційні процеси у банківській діяльності та менеджменті. Найбільшою сферою діяльності банків країни, яка постраждала від кризи стала їх кредитна діяльність, що потребує удосконалення управління такими операціями з боку банківських установ, які працюють на ринку.

Серед вчених, що досліджували у своїх працях управління кредитною діяльністю банків, можна зазначити таких, як: О. Барановський, С. Бартон, Г. Башнянин, Дж. Бессіс, С. Бідані, В. Вовк, Д. Ву, П. Кларк, Т. Кох, А. Кузнєцова, В. Міщенко, А. Мороз, Л. Примостка, Т. Смовженко та ряд інших.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розгляд трансформаційних процесів на ринку кредитних банківських операцій, що є наслідком суттєвих проблем у сфері кредитування, які в свою чергу слугують причиною кризових проявів на ринку банківських послуг.

ВИКЛАД ОСНОВОГО МАТЕРІАЛУ

Кредитні відносини є ключовою складовою сучасної економіки та виступають головним фактором впливу на неї. Досліджуючи такі відносини необхідно відмітити широку гаму суб'єктів та об'єктів, які беруть участь у кредитуванні. Однак, не зважаючи на це, головними суб'єктами кредитних відносин у будь – якій економіці ринкового типу завжди виступають банки. Таке положення справ склалось виходячи з їх розмірів, легкості доступу до послуг банківських установ їх клієнтів, ефективності здійснення ними кредитної діяльності. З іншої сторони, саме кредитна діяльність для сучасних банків є одним з головних видів діяльності, який впливає на їх конкурентоспроможність на ринку банківських послуг, а як наслідок, і на прибутковість.

Надаючи теоретичну характеристику кредитної діяльності банку, на початку дослідження необхідно дослідити такі базові економічні категорії як кредит та банківський кредит.

Розкриваючи сутність кредиту зазначаємо наявність двох ключових теорій його походження: натуралістичної та капіталотворчої, наведених у табл.1.

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика ознак кредиту, як економічної категорії, що розкривається у межах натуралістичної та капіталотворчих теорій

Натуралістична теорія	Капіталотворча теорія
Об'єктом кредиту є тимчасово вільний капітал у вигляді натуральних речових благ, які можуть бути позичені суб'єктами господарювання один одному.	Кредит це гроші та багатство.
Роль кредиту – перерозподіл матеріальних благ в економіці.	Розширення кредитних відносин породжує нагромадження капіталу.
Кредит виступає реальним капіталом, тобто має речову форму	Кредит має ключову роль в економіці та визначає її розвиток.
Банки – посередник при кредитуванні.	Банки – породжують кредити та є головними учасниками кредитних відносин.
Пасивні операції є первинними за активні.	Активні операції є первинними за пасивні.

Дослідивши ряд визначень кредиту вітчизняними та закордонними вченими [2,3,4,5] можемо сформулювати таке його визначення: «Кредит – це економічні відносини, що виникають між кредитором та позичальником з приводу одержання останнім позички (гроші, товар) на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності, цільового використання та диференціації надання».

Головні функції кредиту наступні: емісійна (збільшення кількості грошових коштів в економіці), перерозподільча (перерозподіл національного багатства) та контрольна (стимулювання кредиторів та позичальників до збільшення ефективності власної фінансово – господарської діяльності) [6].

Відзначаємо суттєву дискусію навколо визначення терміну «банківський кредит».

Дослідивши напрацювання ряду вітчизняних та закордонних науковців стосовно визначення терміну [7,8,9], підтримуємо визначення, що було надане Т.В. Бессарабом, а саме: «Банківський кредит – це основний вид кредиту, за яким банк на підставі ліцензії надає грошові кошти (позичковий капітал) у тимчасове користування позичальнику шляхом здійснення банківських кредитних операцій на умовах, передбачених чинним законодавством та кредитним договором» [9].

Згідно рис.1 можемо зазначити, що кредитна діяльність банків визначається їх кредитною політикою та формує кредитний процес, який, у свою чергу, впливає на формування кредитного портфеля. У той же час, кредитна діяльність, як і кредитна політика є підґрунтям та головними цілями для управління кредитними операціями в банківських установах. У той же час, відповідне управління впливає на кредитний процес та кредитний портфель банків.

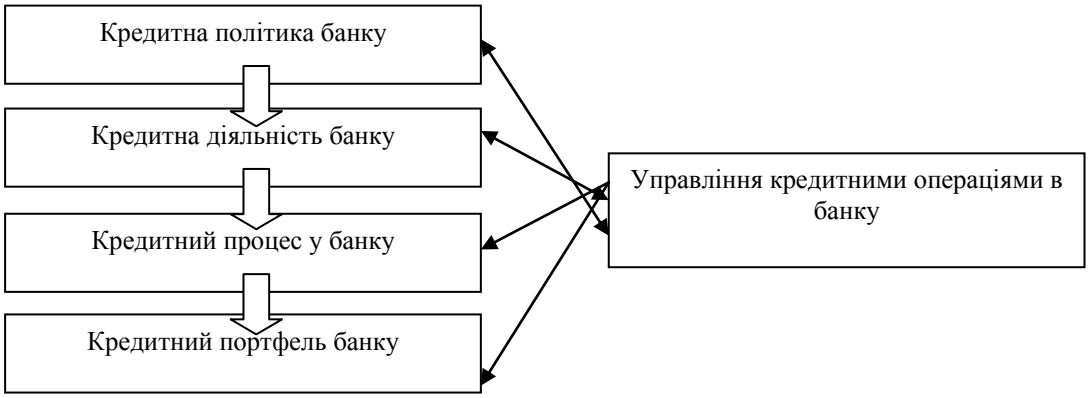

Рис. 1. Співвідношення кредитної діяльності з кредитною політикою, кредитним процесом, кредитним портфелем та управлінням кредитними операціями банку

Метою кредитної діяльності банку є забезпечення кредитоспроможності та прибутковості завдяки оптимізації кредитних процесів. В межах зазначеної мети виділяють відповідні завдання кредитної діяльності банківських установ: формування високоякісних кредитних активів, що забезпечать достатній рівень прибутковості; відбір для кредитування економічно перспективних, рентабельних проектів; розробка й активне впровадження нових кредитних продуктів; забезпечення і підвищення конкурентоспроможності на ринку банківського кредитування; підвищення якості кредитних послуг [10].

Ключовий вплив на кредитну діяльність банків мають кредитні ризики. Згідно з визначенням Національного банку України, кредитний ризик (creditrisk) – це наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання [11].

Кредитна діяльність банківських установ визначає розміри та структуру їх кредитного портфеля. Під кредитним портфелем банку (creditportfolio) будемо розуміти сукупність усіх банківських позик, що структуровані за певними параметрами відповідно до завдань визначеної банком кредитної політики. При цьому обсяг кредитного портфелю оцінюється за балансовою вартістю всіх кредитів банку, в т.ч. прострочених, пролонгованих і сумнівних [12].

Завданнями управління кредитною діяльністю банку є:

– забезпечення максимального рівня дохідності кредитного портфелю та акціонерного капіталу банку при мінімальному рівні ризику;

– забезпечення зваженого та оптимального використання кредитних ресурсів;

– досягнення оптимального балансу між ростом обсягу кредитного портфелю та темпами покращення його якості;

– розширення клієнтської бази шляхом надання кредитних послуг високої якості;

– збільшення частки банку на внутрішньому ринку кредитування;

– кредитування заявлених пріоритетних галузей економіки;

– постійне зростання та покращення структури активів і капіталу;

– розвиток нових банківських продуктів [13].

На управління кредитною діяльністю банків впливає значна сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, наведених у таб.2.

Таблиця 2 - Фактори впливу на управління кредитною діяльністю банків

Групи факторів впливу на управління кредитною діяльністю банків	Фактори впливу на управління кредитною діяльністю банків
Зовнішні	Загальний стан економіки; законодавча та нормативна база; обсяг ВВП і рівня інфляції; дефіцит бюджету; грошово-кредитна політика НБУ; рівень цін на кредитні продукти та послуги; регіональна та галузева специфіка діяльності банків; рівень доходів населення; попит на банківські продукти; рівень безробіття; вартість грошових ресурсів на національному фінансовому ринку; доступ до міжнародних кредитних ресурсів тощо.
Внутрішні	Організаційна структура банку; кредитний потенціал; поповнення ресурсної бази; ціноутворення на кредитні продукти та послуги; ступень ризику та прибутковості кредитних операцій; клієнтська база; забезпеченість кредитів; професійний та кваліфікаційний рівень персоналу тощо.

Дві послідовні економічні кризи (2008 – 2009, 2013 – 2015 роки) та рецесія у роки між цими кризами і у 2016 році викликали значні трансформаційні процеси у банківському секторі країни. Особливо значні зміни відбулись у період з 2013 року до 2016 року. Наведене потребує вивчення тенденцій та виявлення проблем, що привели до глибокої економічної кризи на ринку банківських послуг України.

Розпочнемо дослідження з аналізу динаміки та структури банків в країні у 2012 – 2016 роках. Зазначимо, що горизонт дослідження було обрано з метою виявлення тенденцій у період до, під час та після найбільш глибокої економічної кризи як для країни в цілому, так і для національного банківського сектору.

Згідно даних таблиці 3 можемо відзначити наступне:

1. Загальна кількість банків за період з 2012 року до 2016 року зменшилась на 80 одиниць, при темпі росту 54,55 %. Відзначаємо постійне зменшення кількості банків в країні (окрім 2013 року) при різкому зменшенні їх кількості у 2015 році. Майже подвійне зменшення кількості банків в Україні за період дослідження свідчить про жорстку кризу на ринку банківських послуг та неготовність банків до неї.

Таблиця 3 - Аналіз динаміки та структури банків в Україні у 2012 – 2016 роках

Роки /Група банків	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	Абс. відх. (2016 рік від 2012 року)	Темпи росту, % (2016 рік до 2012 року)
Вітчизняні, од.	123	131	112	76	58	-65	47,15
Питома вага, у загальній кількості, %	69,89	72,78	68,71	64,96	60,42	-9,47	86,45
З іноземним капіталом, од.	53	49	51	41	38	-15	71,70
Питома вага, у загальній кількості, %	30,11	27,22	31,29	35,04	39,58	9,47	131,45
У тому числі, з 100 % іноземним капіталом, од.	22	19	19	17	17	-5	77,27
Питома вага, у загальній кількості, %	12,50	10,56	11,66	14,53	17,71	5,21	141,67
Всього банків, од.	176	180	163	117	96	-80	54,55

2. Загальна кількість банків з вітчизняним капіталом за період з 2012 року до 2016 року зменшилась на 65 одиниць забезпечивши 81,25 % всього зменшення банківських установ в країни (темп росту 47,15 %). Відзначаємо постійне зменшення кількості банків цієї групи в країні (окрім 2013 року) при різкому зменшенні їх кількості у 2014, 2015, 2016 роках (роки кризи у банківському секторі країни). Більше ніж подвійне зменшення кількості банків з вітчизняним капіталом в Україні за період дослідження свідчить про неготовність банків цієї групи до кризи на ринку та слабку їх фінансову стійкість і відсутність достатніх резервів. Відзначаємо, що саме банки з вітчизняним капіталом і спровокували розвиток кризи у банківському секторі країни та її значні наслідки для банків держави.

3. Загальна кількість банків з іноземним капіталом за період з 2012 року до 2016 року зменшилась на 15 одиниць забезпечивши 18,75 % всього зменшення банківських установ в країни (темп росту 71,70 %). Відзначаємо постійне зменшення кількості банків цієї групи в країні (окрім 2014 року). Досить незначне зменшення кількості банків з іноземним капіталом в Україні за період дослідження на фоні стрімкого зменшення банків з вітчизняним капіталом свідчить про досить високу готовність банків цієї групи до кризи на ринку та достатню фінансову стійкість. Відзначаємо, що, у більшості, зменшення кількості банків з іноземним капіталом у період дослідження було викликане не їх банкрутством і ліквідацією, як у випадку з банками з вітчизняним капіталом, а виходом з ринку шляхом закриття українського дочірнього банку або продажу бізнесу.

4. Загальна кількість банків з 100 % іноземним капіталом за період з 2012 року до 2016 року зменшилась на 5 одиниць забезпечивши 6,25 % всього зменшення банківських установ в країни (темп росту 77,27 %). Відзначаємо не значне зменшення кількості банків цієї групи в країні, що свідчить про високу готовність банків цієї групи до кризи на ринку та достатню їх фінансову стійкість. Відзначаємо, що, у більшості, зменшення кількості банків з 100 % іноземним капіталом у період дослідження було викликане не їх банкрутством і ліквідацією, як у випадку з банками з вітчизняним капіталом, а виходом з ринку шляхом закриття українського дочірнього банку або продажу бізнесу.

Проблеми з кредитуванням призвели до зміни питомої ваги груп позичальників у загальній сумі виданих банками України кредитів у 2012 – 2016 роках, так питома вага кредитів, що були видані банками країни позичальникам з корпоративного сектору за період дослідження зросла на 7,02 % до 83,84 % у 2016 році, а питома вага кредитів, що були видані банками країни позичальникам – домашнім господарствам за період дослідження зменшилась на 6,44 % до 16,02 % у 2016 році, на додачу питома вага кредитів, що були видані банками країни іншим групам позичальників за період дослідження зменшилась на 0,58 % до 0,13 % у 2016 році.

Підсумовуючи проведене дослідження кредитування банками України позичальників у 2012 – 2016 роках відмічаємо реальне зменшення розмірів всіх напрямків кредитування на фоні номінального скорочення кредитування фізичних осіб та інших груп позичальників окрім корпоративного сектору, що свідчить про кризу у банківському секторі країни яка розвивалась у 2013 – 2016 роках.

ВИСНОВКИ

Оцінка сучасного розвитку кредитної діяльності банків України та трансформаційних процесів на ринку банківського кредитування дозволяє виділити наступні тенденції: різке зниження обсягів кредитування юридичних і фізичних осіб; критичне збільшення обсягів прострочених та індивідуально переоцінених кредитів; значні проблеми з управлінням проблемними кредитами, особливо тими, які номіновані в іноземній валюті; недовіра позичальників до банківської сфери країни; високі ризики кредитування та ціни на кредити для позичальників; вузький сегмент доброякісних позичальників як у корпоративному секторі країни, так і серед домашніх господарств; намагання банківських установ активізувати кредитування агровиробників; програш конкуренції на ринку кредитних послуг небанківським установам та лізинговим компаніям.

Наведені вище тенденції на національному ринку банківського кредитування були спровоковані наступними зовнішніми проблемами: значні розміри інфляції та низька якість урядових заходів, які направлені на зменшення її розмірів; не ефективна валютна політика Національного банку та Кабінету міністрів України, що супроводжується значною девальвацією національної валюти; низька платоспроможність та кредитоспроможність домашніх господарств в наслідок різкого зменшення їх реальних доходів та зростання витрат; проблеми з кредитоспроможністю більшості вітчизняних виробників в наслідок рецесії національної економіки та проблем на експортних ринках збуту.

На додачу до зовнішніх проблем необхідно виділити внутрішні проблеми, що спровокували кризу банківського сектору країни взагалі та кредитної діяльності банків зокрема, а також трансформаційні процеси у цій сфері діяльності банківських установ України, сюди відносимо: значну концентрацію

кредитування на галузях, що найбільше постраждали від кризи в країні (металургія, машинобудування, хімічна промисловість та ін.); акцент на кредитній підтримці переважною більшістю банків бізнес – проектів їх власників без врахування кредитних ризиків; низьку якість оцінки кредитних ризиків та кредитоспроможності позичальників, особливо за кредитами, які були номіновані у іноземній валюті.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів./А. Сміт. – К.: Думка, 2011–960 с.
2. Рікардо Давид // Політологічна енциклопедія: навч. посібник: у 9 т. / А. О. Карасевич, Л. С. Шачковська. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. – Т. 6: Р, С. – С. 161-168. – 501 с.
3. Мілль Джон Стюарт // Політологічна енциклопедія: навч. посібник: у 9 т. / А. О. Карасевич, Л. С. Шачковська. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016. – Т. 4 : М, Н. – С. 257-262. – 635 с.
4. Боровик П.М. Концептуальні та методологічні основи банківського кредиту та кредитних відносин / П.М. Боровик, Н.В. Бондаренко, Л.В. Барабаш // Вісни УжНДУ. – 2014. – № 1 (23). – С. 28 – 34.
5. Гроші та кредит : підручник / [М. І.Савлук, А. М.Мороз, М. Ф.Пуховкіна та ін.]; за заг. ред. М.І.Савлука. – К : КНЕУ, 2001. – 602 с.
6. Ямпольский М. М. О трактовках кредита / М. М. Ямпольский // Деньги и Кредит. – 1999.- №4. - С. 30-32.
7. Остапчук Я. Уніфікація правового та економічного визначення кредиту / Ярослав Остапчук // Економіст. - 2008. - №3. - С. 42-44.
8. Габбард Р. Глен. Гроші, фінансова система та економіка: підручник / Габбард Р. Глен; [пер. з англ.; наук. ред. пер. М. Савлук, Д. Олесневич]. – К.: КНЕУ, 2004.– 889 с.
9. Цивільний кодекс України. № 435 – IV / Верховна Рада України. [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws.
10. Денисенко М. П. Гроші та кредит у банківській справі: навч. посібник / М. П. Денисенко – К : Алерта, 2004. – 478 с.
11. Долан Э. Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Долан Э. Дж., Кэмпбелл К. Д., Кэмпбелл Р. Дж. – М.; Д.: Профико, СП «Автокомп», 1991. – 448 с.
12. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств: навч. посібник [для самост. вивч. дисципліни]. / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. - 3-тє вид., виправл. і доп. - К. : Знання-Прес, 2009. - 299 с.

ІННОВАЦІЙНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ УКРАЇНИ ТА ЄС

Автор: студентка групи МЕВ-112м Токар О.О.
olya_tokar@meta.ua
Керівник: к.е.н., доц. Михайлик Д.П.
ЗІЕІТ, Україна, м.Запоріжжя, вул.Кияшка 16-б

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку світової економіки міжнародні інтеграційні процеси стають пріоритетними і в значній мірі набувають регіональний відтінок. Сьогодні в міждержавних відносинах велике значення надається саме регіонам. У зв'язку з цим зростає й роль транскордонного співробітництва. Транскордонне співробітництво між Україною та ЄС сьогодні стикається з проблемами, зумовленими зростанням конкуренції щодо доступу до всіх видів ресурсів; відставанням України від інших країн Європи за показниками якості життя, рівня інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності і розвиненості інноваційного середовища; недостатнім рівнем реалізації державної регіональної політики.

Це актуалізує необхідність стимулювання транскордонної конвергенції регіонів та аналіз проблем і перспектив транскордонного співробітництва. Виходячи з викладеного вище, використання інноваційних підходів до розвитку транскордонного співробітництва між Україною та ЄС, зокрема в контексті поширення конвергентних процесів транскордонного характеру є ключовим завданням. Це потребує створення науково аргументованих пропозицій для органів державної влади та місцевого самоврядування щодо імплементації на українській території інноваційних форм транскордонного співробітництва з країнами-членами ЄС.

МЕТА, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження особливостей та інноваційних засобів стимулювання транскордонної конвергенції України та ЄС в умовах сучасної європейської інтеграції.

Об'єктом дослідження є соціально-економічний простір транскордонного регіону між Україною та ЄС.

Предмет дослідження – динаміка інноваційних процесів у сусідніх прикордонних регіонах України та країн-членів ЄС та її вплив на поширення транскордонної конвергенції України.

Поставлена мета зумовила необхідність реалізації таких завдань:

1. Виділити напрямки транскордонного співробітництва України.

2. Визначити фактори які стримують його розвиток.

3. Розробити пропозиції для органів державної влади і місцевого самоврядування щодо підвищення ефективності транскордонного співробітництва України та ЄС на інноваційній основі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Транскордонне співробітництво - це специфічна форма міжнародних і міждержавних відносин, яка здійснюється і розвивається на підставі чітких критеріїв і принципів і є невід'ємною частиною сучасних міжнародних відносин. Аналіз розвитку міжрегіональних відносин в умовах розвитку інтеграційних процесів дозволяє констатувати факт, що міжрегіональне співробітництво в Європі зараз знаходиться на етапі якісних змін. З одного боку, в рамках Європейського союзу міжрегіональне співробітництво стає способом реалізації спільної регіональної політики, децентралізації влади, а в більш широкому розумінні - будівництвом цілісних європейських регіонів. З іншого боку - транскордонне співробітництво на нових зовнішніх кордонах Євросоюзу перетворюється на дієвий інструмент формування добросусідства і інтенсивного розвитку зв'язків європейської спільноти з усіма прикордонними державами.

З огляду на розширення Європейського Союзу до кордонів України істотно змінився сам статус транскордонного співробітництва нашої країни. Для України міжрегіональне співробітництво є надзвичайно важливим шляхом практичного включення її регіонів в загальноєвропейські інтеграційні процеси. Прикордонне співробітництво все більш активно інтегрується в економічні комплекси прикордонних регіонів України та межуючих з нею держав, що розширює коло суб'єктів, зацікавлених у такій співпраці.

Сучасна політика регіонального розвитку, яка є домінуючою в країнах Євросоюзу, ґрунтується на розумінні того, що вона повинна орієнтуватися не стільки на підтримку депресивних регіонів, скільки на створення умов для мобілізації місцевого потенціалу і ресурсів, збільшення конкурентоспроможності регіону. Викладена інформація стає більш актуальною, коли мова йде саме про прикордонні регіонах, які віддалені від великих адміністративних, фінансових, ділових, наукових і культурних центрів своїх країн, оскільки поняття "периферійних" і "відсталий" в більшості випадків стають синонімами [4].

Згідно ЗУ "Про транскордонне співробітництво", транскордонне співробітництво - спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством [1].

Прикордонне співробітництво України і сусідніх держав умовно можна розділити на два напрямки: транскордонне співробітництво, яке здійснюється на кордонах України та ЄС, а також транскордонне співробітництво з так званими "новими країнами", а саме Росія, Білорусія, Молдавія [5].

З моменту прийняття Плану дій ЄС-Україна допомога Європейського союзу все більше спрямовувалася на підтримку досягнень, визначених членами ЄС, ключових стратегічних цілей шляхом транскордонного співробітництва. З впровадженням Інструменту Європейського Сусідства та Партнерства (ІЄСП) обумовлений характер допомоги з боку ЄС був додатково посилений шляхом збільшення обсягу грошових коштів.

Специфіка транскордонного співробітництва України з Росією, Білорусією і Молдовою визначається під впливом факторів не стільки економічного, скільки політичного характеру. Ключовим питанням тут є співпраця в енергетичній сфері [5].

Таблиця 1 – Індикативні асигнування для програм транскордонного співробітництва у 2009-2015 рр., млрд грн

Транскордонна програма	2009-2012 рр.	2012-2015 рр.	Усього 2009-2015 рр.
Польща/Білорусія/Україна	97,107	89,094	186,201
Угорщина/Словаччина/Україна/Румунія	35,796	32,482	68,638
Румунія/Молдавія/Україна	66,086	60,632	126,718

Джерело даних таблиці: [6]

Індикативні асигнування програм транскордонного співробітництва 2009-2012 рр. є значно більшими, ніж у 2012-2015 рр. Загальне фінансування, доступне для програм транскордонного співробітництва ІЄСП на 2009-2012 становило 583,28 млн. євро, з яких 274,9 млн. євро - ІЄСП, а 308,36 млн. - Європейський фонд регіонального розвитку (ЕФРР). На період 2012-2015 рр. було передбачено ще 535,15 млн. євро (252,23 млн. євро - ІЄСП, 282,93 млн. євро - ЕФРР).

Отже, можна зробити висновок, що індикативні асигнування програм транскордонного співробітництва з кожним роком зменшувалися. Це пов'язано з нестабільною політичною та економічною ситуацією у нашій країні, а також з військовими діями з боку Російської Федерації.

В Україні серед основних чинників, які стримують розвиток транскордонного співробітництва, можна виділити наступні:

1) недооцінка з боку влади транскордонного співробітництва як одного з інструментів регіонального розвитку. Закон України не розглядає транскордонне співробітництво як складову регіональної політики України. Іншим негативним фактором є те, що він не враховує зміну механізмів підтримки транскордонного співробітництва з боку ЄС, особливо нові інструменти партнерства і програми (FARE, TACIS, INTERREG) [7];

2) обмеженість стратегічного бачення завдань і перспектив розвитку транскордонного співробітництва як з боку уряду, так і з боку місцевих органів влади України, низький рівень фінансової підтримки транскордонних проектів, що підтверджують величини індикативних асигнувань, наданих вище. Також сьогодні проекти і програми транскордонного співробітництва, які здійснюються у прикордонних регіонах України, фінансуються здебільшого міжнародними донорами;

3) незначна частина економічної складової в реалізованих транскордонних проектах, які переважно мають політичну і культурну спрямованість. Наприклад, у рамках транскордонної програми добросусідства «Польща-Білорусь-Україна» 2010-2012 частка реалізованих проектів в сфері туризму складала 10,0%, у сфері стимулювання економічного розвитку – 16,5%, у сфері підтримки демократії – 17,4%, у сфері культури та освіти – 50,0% [7];

4) відсутність в Україні чіткого, законодавчо закріпленого механізму залучення іноземної фінансової допомоги. Чинна законодавча база забезпечує можливість використання потенціалу ТКС для вирішення першочергових проблем прикордонних регіонів України. Проте необхідно зазначити, що існуючі законодавчі акти України, які забезпечують транскордонне співробітництво, потребують адаптації їх до стандартів Європейського Союзу та Ради Європи, включаючи подальше нормативно-правове регулювання повноважень місцевих органів влади і надання їм більшої самостійності у вирішенні спільних з прикордонними регіонами.

Незважаючи на значну кількість нормативно-правових документів, які регламентують міжрегіональну співпрацю в Україні, відсутня єдина науково обґрунтована концепція транскордонного співробітництва, яка б пропонувала методологічні підходи до розвитку процесів з урахуванням не лише окремого регіону, а й загальнонаціональних інтересів.

Формулюючи пропозиції щодо удосконалення інноваційних шляхів стимулювання транскордонної конвергенції між Україною та ЄС, слід звернути увагу на відсутність спільного бачення пріоритетних напрямів та перспектив розвитку прикордонних територій по різні боки кордону між Україною та ЄС. Так, якщо з боку ЄС основний акцент робиться на стимулюванні інноваційних форм економічної активності з метою підвищення конкурентоспроможності прикордонних територій у процесі поглиблення міжнародного поділу праці, то українська сторона, акцентована здебільшого на вирішенні поточних соціальних проблем та усуненні локальних бар'єрів на шляху транскордонного руху товарів і послуг.

Тому першочергово слід звернути увагу на підвищення ефективності використання інтелектуального та науково-технічного потенціалу конвергенції між сусідніми прикордонними регіонами України та сусідніх країн-членів ЄС [8]. Насамперед це пов'язано з необхідністю суттєво поглибити сферу спільних наукових досліджень та інноваційних розробок на основі закладення нового сенсу у теорію двосторонньої транскордонної співпраці, включаючи переосмислення тієї ролі, яку відіграє вирівнювання економічного розвитку по різні боки кордону в нарощуванні інноваційного потенціалу та підвищенні якості життя мешканців сусідніх прикордонних регіонів [9].

У таблиці 2 наведені статистичні дані про динаміку обсягів наукових та науково-технічних робіт (НТР), виконаних власними силами, та валового регіонального продукту (ВРП) прикордонних регіонах і в цілому по Україні за 2011-2015 рр. З даних таблиці видно, що найвищий рівень НТР серед прикордонних регіонів у Львівській області, де їх обсяг у розрахунку на 100 грн. ВРП становив у 2015 році 0,753 грн. Найнижчим він є у Волинській області – 0,167 грн.

Таблиця 2 – Динаміка обсягів НТР та ВРП (млн грн) в західних прикордонних регіонах України

Роки	Україна в цілому		Регіони (області)									
			Закарпатська		Івано-Франківська		Львівська		Чернівецька		Волинська	
	НТР	ВРП	НТР	ВРП	НТР	ВРП	НТР	ВРП	НТР	ВРП	НТР	ВРП
2011	6700,7	720731	15,2	10508	44,7	13916	252,9	21486	24,5	6672	12,3	10072
2012	8538,9	948056	20,6	13208	50,9	13429	288,7	27987	29,8	8833	17,1	12784
2013	8653,7	913345	21,6	12542	53	17241	274,9	35955	36,4	8484	20,4	12225
2014	9867,1	1082569	25,7	12990	56,8	20446	299,6	41655	36,5	9892	20,6	14429
2015	10349,9	1126859	31,9	13432	65,4	22061	308,3	40956	41,1	10118	22,8	13689

Джерело даних таблиці: [6]

В сучасних умовах європейської інтеграції розвиток інтелектуального капіталу тісно пов'язаний зі створенням умов для самореалізації працівників інтелектуальної сфери, а також підприємців, які працюють у сфері інноваційної економіки, пов'язаної з генеруванням нових технологічних ідей. У цьому сенсі важливого значення набуває формування постійних взаємозв'язків між інтелектуальними середовищами сусідніх прикордонних регіонів різних держав. Зокрема, це стосується реалізації спільних дослідницьких проектів за участі наукових установ та організацій, які виконуватимуться на основі підписання партнерських угод між відповідними університетами, академічними та іншими науковими установами, локалізованими по різні боки кордону.

Про якість людських ресурсів у регіонах свідчать дані, наведені в таблиці 3 – кількість осіб, які навчалися у ВНЗ, у розрахунку на 10 000 населення на кінець року та відповідні індекси зіставлення Івнз до середнього по Україні в розрізі прикордонних регіонів за 2011-2015 рр.

Таблиця 3 – Динаміка кількості осіб, які навчалися у ВНЗ та індекси Івнз у західних прикордонних регіонах України

Роки	Україна в цілому		Регіони (області)									
			Закарпатська		Івано-Франківська		Львівська		Чернівецька		Волинська	
	Кіль-кість осіб у ВНЗ	Івнз	Кіль-кість осіб у ВНЗ	Івнз	Кіль-кість осіб у ВНЗ	Івнз	Кіль-кість осіб у ВНЗ	Івнз	Кіль-кість осіб у ВНЗ	Івнз	Кіль-кість осіб у ВНЗ	Івнз
2011	605	1	233	0,385	443	0,732	649	1,073	425	0,702	276	0,456
2012	598	1	226	0,378	443	0,741	659	1,102	429	0,717	274	0,458
2013	488	1	190	0,389	304	0,623	570	1,168	310	0,635	270	0,553
2014	463	1	187	0,404	291	0,629	538	1,162	301	0,650	257	0,555
2015	425	1	178	0,419	257	0,605	521	1,226	278	0,654	236	0,555

Джерело даних таблиці: [6]

З наведених у таблиці даних видно, що кількість осіб, які навчалися у ВНЗ, у розрахунку на 10 000 населення на кінець відповідного року в прикордонних регіонах у 2015 р. становила 178-521 осіб. Дуже низький цей показник у Закарпатській області (178 осіб).

Найвищий індекс Івнз серед західних прикордонних областей протягом 2011-2015 рр. відмічався у Львівській області, його рівень був найвищим у 2015 році і становив 1,226. Якщо цей індекс у 2015 році в Івано-Франківській та Чернівецькій прикордонних областях порівняно з 2011 роком знизився, то найсуттєвішим його зниження було в Івано-Франківській області – з 0,732 у 2011 році до 0,605 у 2015 році. У Волинській області індекс Івнз зріс з 0,456 у 2011 році до 0,555 у 2015 році.

Крім того, розвиток людського капіталу транскордонного регіону між Україною та ЄС може покладатися на створення окремих проектних груп, орієнтованих на вирішення типових гострих проблем у сфері транскордонного співробітництва. Такими проблемами можуть виступати: розвиток інфраструктури, організація сучасних інноваційних виробництв і стартапів, створення ефективних транскордонних інституцій, орієнтованих на інноваційний розвиток економіки, зокрема транскордонних кластерів, технологічних парків, бізнес-інкубаторів, промислових зон тощо.

Важливим аспектом у транскордонному просторі між Україною та ЄС може стати створення сучасних елементів міжсекторного партнерства. Зокрема, це стосується налагодження ефективних взаємодій між органами місцевого самоврядування, регіональними органами державної влади, підприємницькими структурами та інституціями громадянського суспільства, передусім єврорегіонами.

ВИСНОВКИ

Таким чином, інновації виступають важливим засобом стимулювання конвергенції у транскордонному просторі України та ЄС на сучасному етапі європейської інтеграції. Особливо вагомою їх роль стає в умовах глобалізації та утвердження інформаційної цивілізації.

Це актуалізує необхідність пошуку дієвих засобів стимулювання інноваційних процесів у межах транскордонних регіонів, до складу яких входять сусідні прикордонні території України та країни-члени ЄС. До пріоритетних напрямів інноваційного розвитку економіки відповідних транскордонних регіонів у контексті поширення конвергенції в їх межах слід насамперед віднести: підвищення якості людського та соціального капіталу прикордонних територій України, активізацію транскордонного співробітництва між вищими навчальними закладами та науковими установами України та сусідніх країн-членів ЄС, а також модернізацію прикордонної та ринкової інфраструктури у транскордонному просторі між Україною та ЄС.

Перспективи подальших наукових досліджень в області окресленої проблеми стосуються напрямів стимулювання інноваційної діяльності транскордонних інституцій, зокрема транскордонних кластерів, з метою поглиблення конвергенції сусідніх прикордонних територій України та країн-членів ЄС.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004 р., №18-61-IV

2. Портер М. Міжнародна конкуренція: перекл. з англ. / М. Портер; під ред. і з передмовою В. Д. Щетиніна. - М .: Междунар. відносини, 1993. - С. 172-173.

3. Мікула Н. А. Перспективи розвитку транскордонного співробітництва України та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/book/Mitryaeva2009/19.pdf

4. Klojchnik J. The Transfrontier Regional Co-operation Model for Nothern-Eastern Slovenia // Regional Contact. 2012. No 12. P. 350.

5. Чучка І.М., Молдавчук Р.І. Транскордонне співробітництво в контексті економічної безпеки України / І.М. Чучка //Актуальні проблеми економіки.-2010. -№9 (111). –С. 93-97.

6. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики [електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

7. Засадко В.В. Транскордонне співробітництво України: тенденції, проблеми та перспективи розвитку / В.В.Засадко// Науковий вісник Академії муніципального управління: збірник наукових праць. – Серія «Економіка». – 2009. – Вип.7. – С. 31-45.

8. Бабець І. Інформаційна безпека інтеррегіонального співробітництва України: інституціональний аспект / І. Бабець // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – № 3 (107). – С. 518-527.

9. Рубіш М. Інформаційні технології в управлінні інвестиційними проектами транскордонного співробітництва / М. Рубіш // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 1 (151). – С. 525-529.

10. Cross-Border Cooperation within the European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/regional-cooperation/enpi-crossborder/index_en.htm

МОДЕЛЮВАННЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ: НАСЛІДКИ КЕРОВАНОГО ВИБОРУ У ФІНАНСОВИХ ПІРАМІДАХ

Автори: студент групи ЕК-114 Шарапов В.С.,
sharapov.vs.ec114@gmail.com
аспірант ЗІЕІТ Трегуб Д.О.,
danil888aleksandrovich@gmail.com
професор кафедри ЕК, д.е.н., доц. Левицький С.І.
s.levitskiy@econom.zp.ua
Керівник: професор кафедри ЕК, д.е.н., доц. Левицький С.І.
ЗІЕІТ, Україна, м. Запоріжжя, вул. Кияшко, 16-б

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У 2017 році Нобелівську премію у сфері економіки отримав Річард Талер. Вчений став відомим на світовому рівні, перш за все, за свої праці в області дослідження особливостей економічної та фінансової поведінки. Поведінкова економіка дозволяє визначати вплив і наслідки впливу психологічних чинників на процес прийняття економічних рішень окремими суб'єктами. Саме Річард Талер є автором теорії керованого вибору, що була взята за основу під час підготовки цієї праці [1].

В наш час з'являється все більша кількість організацій, що діють за принципами фінансових пірамід. Завдяки розвитку інформаційних технологій виникають нові методи поширення інформації та комунікації між людьми, внаслідок чого досліджувані структури здатні залучати значно більше грошових коштів у коротші терміни. Створення фінансової піраміди – це процес підвищення віри людей у швидке збагачення при незначних витратах, який в подальшому призводить до плачевних наслідків [2, 5, 7].

Тема дослідження є досить актуальною, оскільки моделювання дозволяє наочно визначати наслідки впливу аспектів поведінкової економіки на керований вибір учасників фінансових пірамід – структур, що мають стрімке поширення у сучасному світі [3, 4, 6].

Побудовані моделі можуть бути використані для прогнозування доходів чи збитків учасників фінансової піраміди, визначення тривалості життєвого циклу функціонування піраміди при заданих дослідником умовах, а також для визначення параметрів стійкості піраміди при заданому дослідником керованому виборі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В якості теоретичної та методологічної бази роботи використовувались праці зарубіжних і вітчизняних вчених у галузі розгляду процесів створення, зростання та функціонування фінансових пірамід, а також дослідження в галузі поведінкової економіки, що дозволяють визначати наслідки певного керованого вибору організатора на подальшу долю як структури, так і її учасників. В ході підготовки роботи було розглянуто:

а) підхід до моделювання фінансових пірамід на підставі раціональної поведінки всіх учасників, що був запропонований О.-Ж. Бланшаром та М. Уотсоном. Фінансова піраміда розуміється як зміна цін, належним чином незрозуміла навіть за допомогою наявної інформації, що має вигляд різкого підвищення цін із подальшим крахом. Піраміди при цьому можуть приймати форму експоненціального зростання відхилення цін активів від базисної ціни (NPV грошових потоків, пов'язаних з активом), тощо [13];

б) підхід Річарда Талера до розгляду сучасної економіки: вчений вважає, що сучасна економічна теорія є застарілою. Поняття «раціональна людина» є занадто обмеженим для того, щоб пояснювати наші вчинки та рішення. Талер велику увагу присвячує дослідженню аспектів поведінки рекламодавців і споживачів, визначає закономірності ірраціональної поведінки та систематизує її [1];

в) ігровий підхід, що розглядався О.В. Біляніним та О.Г. Ісуповою. Організатор в якості головної мети обирає максимізацію прибутку. При ігровому підході її досягнення можливе тільки в випадку постійного залучення нових учасників. Керівник фінансової піраміди на кожному кроці приймає рішення щодо погашення власних зобов'язань, а учасники фінансової піраміди – про продовження прийняття участі в фінансовій піраміді чи вихід із неї [13, 14];

г) підхід, запропонований С.В. Дубовським. Головна відмінність цього підходу – у визначенні моменту настання краху фінансової піраміди. Крах фінансової піраміди настає в тому випадку, коли організатору не вистачає зібраних коштів для того, щоб розрахуватися за зобов'язаннями перед старими учасниками [8];

д) підхід Г.Г. Дімітріаді, що розвинув напрям думок С.В. Дубовського і створив детермінований підхід з урахуванням витрат на рекламу [9].

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Головна мета дослідження: розробка підходів до формалізації елементів поведінкової економіки та аналіз наслідків керованого вибору у фінансових пірамідах на базі створеної імітаційної моделі.

Основні завдання є такими:

- формалізація підходів до моделювання елементів поведінкової економіки; моделювання процесів функціонування та розвитку фінансових пірамід;
- проведення імітаційного експерименту з метою визначення наслідків керованого вибору для кожного з учасників та третіх осіб.
- дослідження наслідків різноманітних політик учасників фінансових пірамід за різних умов: реклама, чутки, комунікаційні зв'язки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розкривається сутність, а також досліджуються характерні риси і ознаки сучасних фінансових пірамід. Створена імітаційна модель, заснована на базі підходу Річарда Талера [1] та моделі фінансової піраміди Г. Г. Дімітріаді [9], наочно відображує життєвий цикл фінансових пірамід і умови їх стабільності при визначеній поведінці учасників досліджуваних структур. Об'єктом дослідження є процеси управління економічними системами у поведінковому аспекті. Предметом дослідження – імітаційне моделювання поведінки економічних суб'єктів в умовах функціонування фінансової піраміди на базі методу системної динаміки Дж.Форрестера [10].

Зробимо припущення, що фінансова піраміда починається в момент часу t = 0. Наведемо параметри побудованої моделі: V (t) – дохід організатора фінансової піраміди; r (t) – обіцяний відсоток по облігаціях в момент часу t; c (t) – ціна на одну облігацію в момент часу t; g(t) – термін погашення облігації, купленої в момент часу t; AS – витрати на рекламу, які визначаються часткою від доходу ($0 \le AS \le 1$); AE – ефективність поширюваної серед населення реклами; BA – коефіцієнт ділової активності (визначає кількість угод, яку заключає одна людина); D (t) – оцінка величини попиту в момент часу t; P – загальна кількість населення; PC (t) – частка населення, яка не є учасником піраміди в момент часу t; C (t) – кількість населення, що не приймає участь у фінансовій піраміді в момент часу t; AFA (t) – клієнти, які були залучені рекламою в момент часу t; AFG (t) – клієнти, які були залучені до фінансової піраміди за допомогою чуток у момент часу t; afr – коефіцієнт, який визначає довіру населення до чуток; cr – кількість взаємозв'язків, утворюваних однією людиною; DR (t) – люди, які залишили піраміду в момент часу t.

Основні рівняння даної моделі [13, 14]:

а) рівняння прибутку організатора

$$\frac{dV}{dt} = c(t) * (1 - AS) * \left(AFA(t) + AFG(t)\right) * D(t) - DR(t) * (1 + \frac{r(t) * D(t)}{100}); \quad (1)$$

б) клієнти, які були залучені чутками в момент часу t

$$AFG(t) = CR(t) * AFR(t) * PC(t) * \frac{C(t)}{P}; \quad (2)$$

в) клієнти, які були залучені рекламою в момент часу t

$$AFA(t) = PC(t) * e^{AS*AE}; \quad (3)$$

г) рівень попиту на облігації

$$D(t) = \left(AFA(t) + AFG(t)\right) * BA * e^{\frac{r}{g(t)}} * \frac{c(t-1)}{c(t)}; \quad (4)$$

д) рівень динаміки населення, що бере участь у фінансовій піраміді

$$DR(t) = AFA\left(t - g(t)\right) + AFG\left(t - g(t)\right); \quad (5)$$

$$\begin{cases} \frac{dP}{dt} = DR(t) - \left(AFA(t) + AFG(t)\right); \\ \frac{dC}{dt} = \left(AFA(t) + AFG(t)\right) - DR(t). \end{cases} \quad (6)$$

Існує дві основні мети організатора фінансової піраміди [13]:

а) Максимізація організатором фінансової піраміди своєї виручки V (t) в момент закінчення (краху) T фінансової піраміди:

$$\begin{cases} D(t) \to max; \\ \left(c(t) * (1 - AS) * \left(AFA(t) + AFG(t)\right) - DR(t) * \left(1 + \frac{r(t)}{100}\right)\right) \to max; \end{cases} \quad (7)$$

б) Максимізація тривалості існування фінансової піраміди (в тих випадках, коли піраміда існує для того, щоб фінансувати певну діяльність або бізнес, які є легальними:

$$\begin{cases} t \to max; \\ \left(c(t) * (1 - AS) * \left(AFA(t) + AFG(t)\right) \geq DR(t) * \left(1 + \frac{r(t)}{100}\right)\right) \to max. \end{cases} \quad (8)$$

Для реалізації описаної вище математичної моделі використовувалось середовище імітаційного моделювання AnyLogic [11, 12]. Схема моделі наведена на рисунку 1.

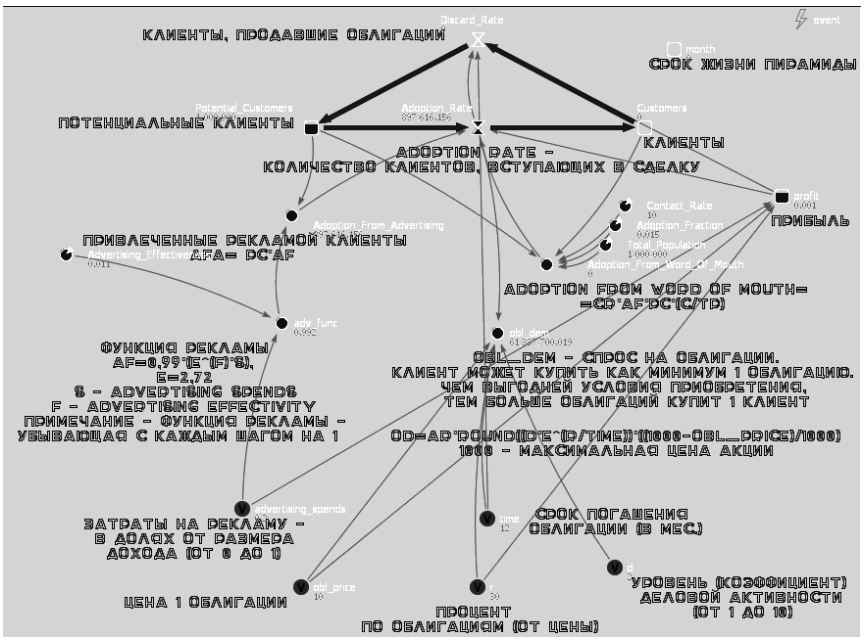

Рисунок 1 – Схема причинно-наслідкових зв'язків імітаційної моделі класичної фінансової піраміди, побудованої з урахуванням впливу поведінкових аспектів

Процес протікає навколо динаміки клієнтів компанії, яких залучають 2 способами – чутками і рекламою. Ефект від реклами залежить від частки витрат, що виділяються на неї, а чуток – від кількості клієнтів фірми (чим їх більше, тим швидше поширюються чутки). Мешканець, який вирішив стати клієнтом фірми, набуває як мінімум одну акцію. Кількість придбаних акцій залежить від економічного благополуччя в країні і умов придбання облігацій (ціни, терміну погашення, винагороди), які і формують попит на облігації.

В залежності від головної мети, яку переслідує організатор фінансової піраміди (максимізація прибутку або тривалості піраміди), виокремлюють три основні політики організатора: агресивну (максимальний прибуток у найменші терміни), змішану та помірну.

а) помірна політика організатора (рис.2).

При низьких витратах на рекламу і досить вигідних умовах покупки облігацій (низька ціна – 10 у.о., високий відсоток, недовгий термін погашення) населення охоче купує акції, зростання прибутку досить швидке і має експонентний вигляд, тому що нові клієнти більшою мірою приходять через чутки. При спаді прибутку відбувається більш динамічно. Загальна тривалість життя такої піраміди перевищила 7 років. Максимальна відмітка прибутку – на рівні 15 млн. у.о.

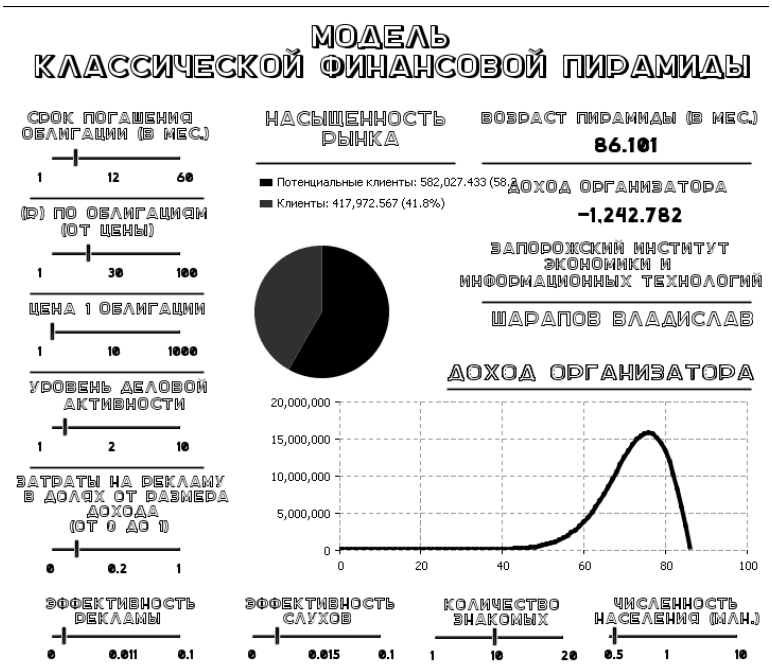

Рисунок 2 – Помірна політика організатора

б) агресивна політика організатора (рис.3). Витрати на рекламу становлять 70% від доходу, % по облігаціях близько 50%, термін погашення – півроку. При такій політиці спостерігається стрімке зростання клієнтів і прибутку, але також має місце і подальший за цим стрімкий спад. Термін життя такої піраміди – менше 10 місяців. Максимальна відмітка прибутку – 23 млн.у.о.;

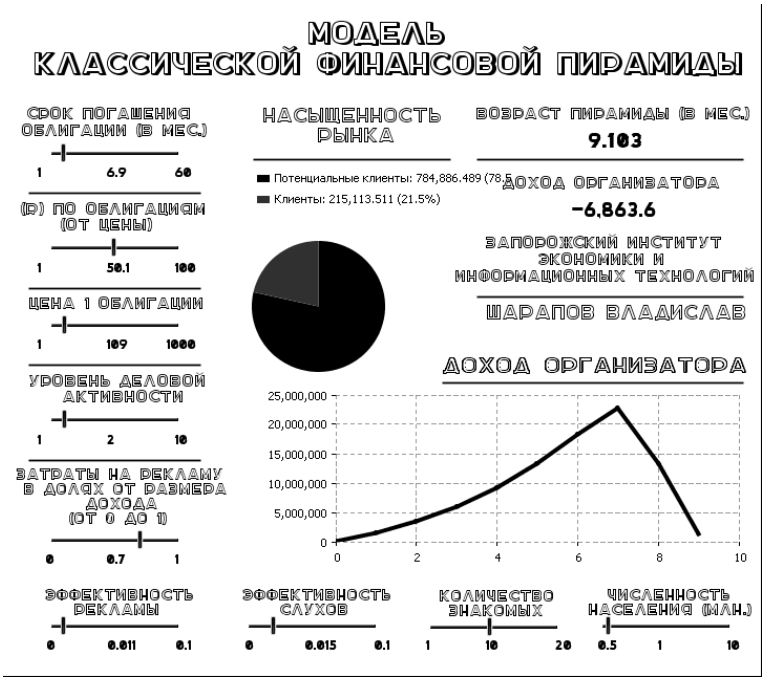

Рисунок 3 – Агресивна політика організатора

в) змішана політика організатора (рис.4) Така політика має на увазі високі витрати на рекламу до досягнення частки клієнтів на рівні близько 20-25%, при високих % і низькому терміні погашення облігацій. Надалі з плином часу ціна на облігації зростає, також як і термін їх погашення, а відсоток по ним і витрати на рекламу знижуються. Довгі терміни погашення облігацій визначають повільний темп зниження доходу організатора. Описані умови дозволяють підвищити тривалість існування фінансової піраміди до 10 і більше років. Прибуток організатора досягав максимальної позначки в 9 млн. у.о.

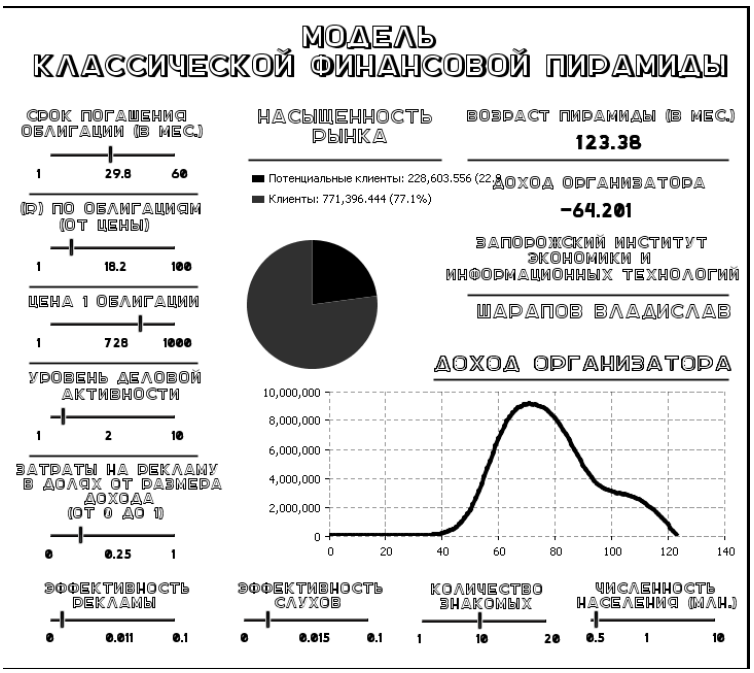

Рисунок 4 – Змішана політика організатора

Таким чином, стиль політики організатора залежить від мети, яку він перед собою встановлює – досягнення максимального прибутку в найкоротші терміни (агресивна політика – саме такий шлях обирала більшість пірамід-шахраїв) чи максимізація тривалості функціонування піраміди (змішана політика). Помірна політика є золотою серединою – дозволяє отримувати значний дохід протягом великого часового проміжку (більше 5 років).

Оскільки помірна політика виявилася найбільш привабливою, проаналізуємо вплив на її функціонування таких чинників, як рівень ділової активності, ефективність реклами та чуток (рівень довіри до них), чисельність наявного населення та середня кількість людей на одну особу, яким вона може розповідати про існування піраміди.

Спочатку дослідимо вплив на фінансову піраміду з помірною політикою рівня ділової активності.

Зробимо припущення, що маємо справу з більш заможною країною, в якій населення може дозволити собі придбати більшу кількість акцій. Отримаємо наступний результат (рис.5)

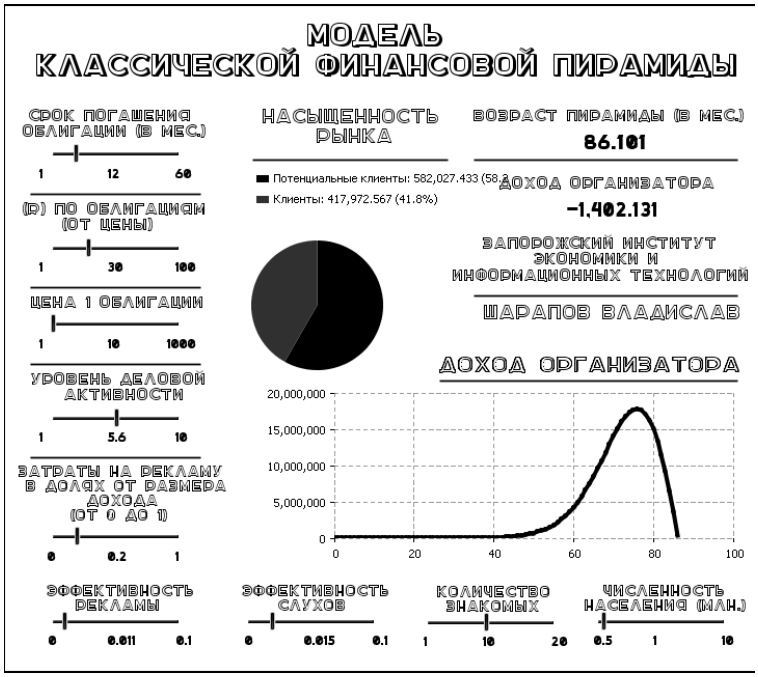

Рисунок 5 – Вплив рівня ділової активності на помірну політику організатора

Як ми можемо спостерігати, підвищення рівня ділової активності не призвело до змін у тривалості існування фінансової піраміди, однак, вплинуло на кількість акумульованих коштів у ті самі терміни, що і минулого разу – замість 16 млн.у.о. доходу організатор отримав близько 19.

Дослідимо вплив довіри населення до реклами на досліджувану піраміду. Припустимо, що люди не довіряють поширюваній рекламі. Отримаємо наступні наслідки, що наведені на рис.6. Як ми бачимо, зниження довіри населення до реклами призвело до зменшення доходу організатора, до того ж, кошти акумулюються повільніше. Таким чином, отримуємо підвищену до 8 років тривалість існування фінансової піраміди.

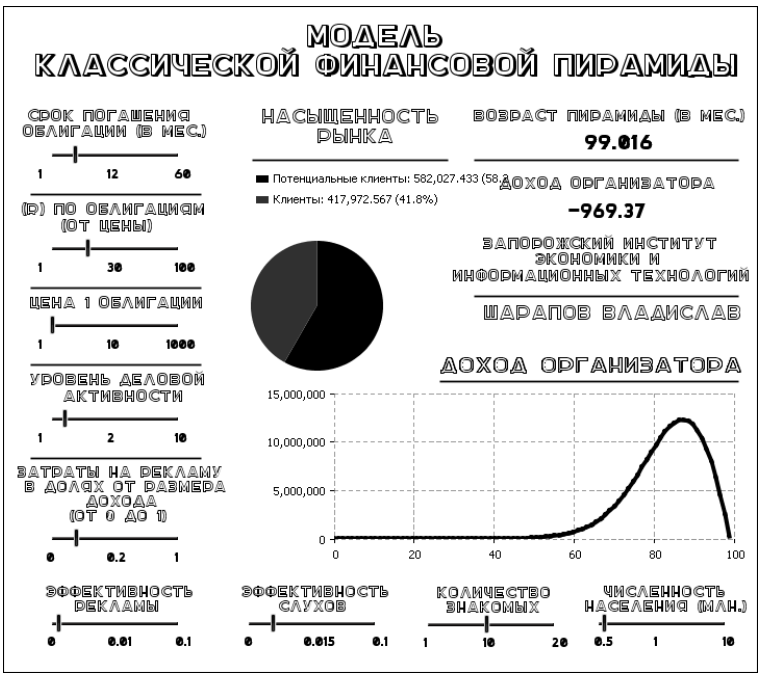

Рис.6 – Вплив зниження довіри до реклами на піраміду з помірною політикою

Як ми бачимо, зниження довіри населення до реклами призвело до зменшення доходу організатора, до того ж, кошти акумулюються повільніше. Таким чином, отримуємо підвищену до 8 років тривалість існування фінансової піраміди. Окрім реклами на попит впливають ще й чутки, що поширюються серед населення. Дослідимо вплив цього чинника на функціонування піраміди. Припустимо, що поширення чуток серед населення підвищилося. Розглянемо наслідки такого розвитку подій (рис.7).

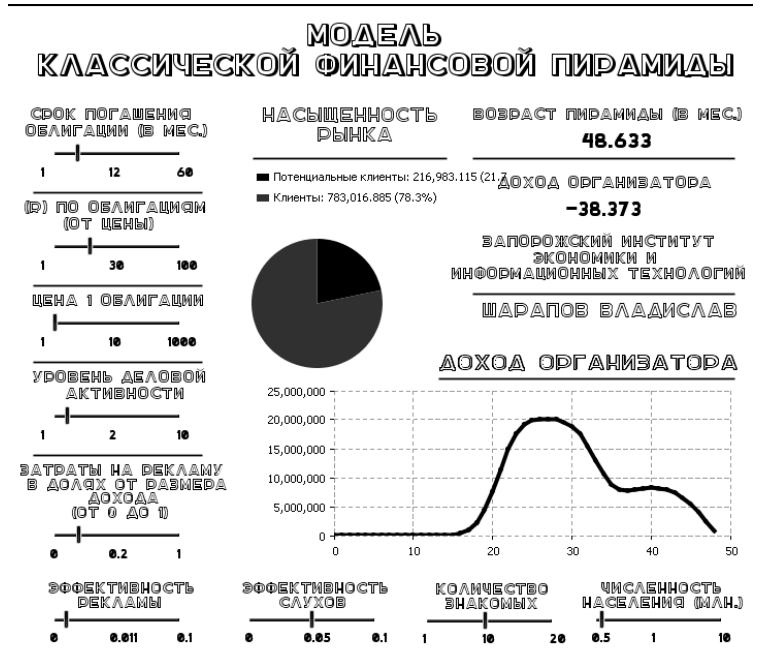

Рис.7 – Вплив підвищення довіри до чуток на піраміду з помірною політикою

Можна зробити висновок, що підвищення довіри населення до чуток призводить до збільшення доходів власника піраміди і зменшення тривалості її існування – в нашому випадку 20 млн. у.о. та біля 4 років відповідно. Якщо ми досліджуємо вплив чуток, то необхідно дослідити ще й вплив кількості комунікаційних зв'язків, створюваних однією людиною, по яким чутки в подальшому й поширюються.

Припустимо, що у нашому випадку населення схильне до спілкування, внаслідок чого в однієї людини може бути близько 20 знайомих, яким вона довіряє історію своєї участі в фінансовій піраміді. Додамо до умови підвищення довіри чуткам ще й умову збільшення кількості соціальних зв'язків. В цьому випадку, отримаємо результат, зображений на рис.8.

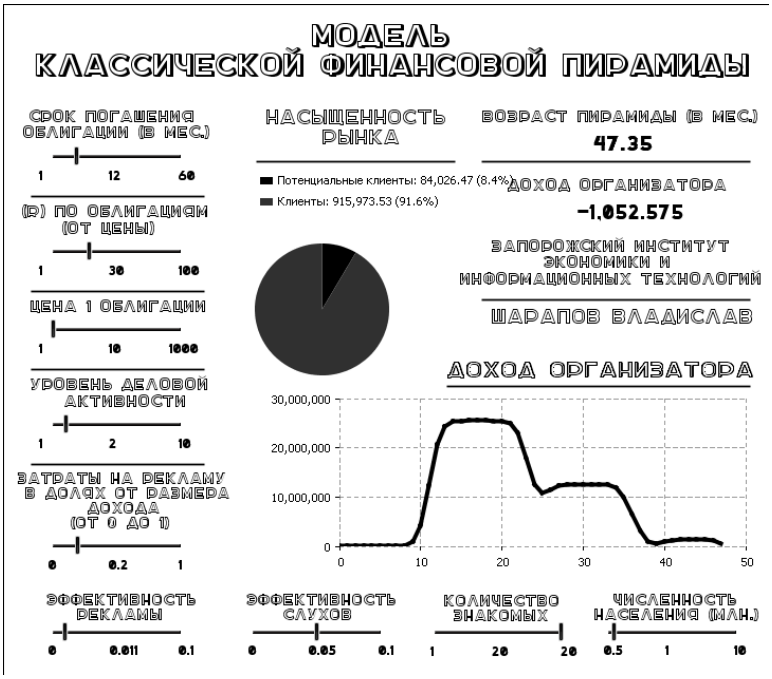

Рисунок 8 – Вплив підвищення кількості соціальних зв'язків на піраміду з помірною політикою

Спостерігається стрімке зростання доходу організатора у значно коротші терміни, аніж при простому зростанні довіри до чуток – лише за 11 місяців організатор зміг отримати близько 26 млн. у.о. доходу. Нагадуємо, що при простому підвищенні довіри населення до чуток доходи власника піраміди могли скласти 20 млн.у.о. тільки за 23 місяці (близько двох років). Поширення інформації про фінансову піраміду серед населення може дуже суттєво вплинути на подальший її розвиток та тривалість функціонування.

Дослідимо вплив збільшення кількості населення на життя і наслідки дії фінансової піраміди з помірною політикою керованого вибору. Припустимо, що ми маємо регіон, в якому проживає біля 2 млн. осіб. Маємо наслідки для нашої піраміди (рис.9).

Як ми бачимо, за таких умов піраміда отримає більший дохід, але і її тривалість функціонування суттєво збільшиться. В цьому випадку необхідно знову відмітити важливість інформаційних потоків: оскільки кількість населення збільшилася, а ефективність реклами і чуток не змінилася, як і швидкість їхнього поширення серед населення, піраміда досить повільно починає отримувати великий дохід, що й визначає великий термін існування структури. Втім, коли люди отримують інформацію про існування справжньої золотої жили, кількість учасників та залучених коштів миттєво збільшується. Оскільки піраміда залучила дуже велику кількість коштів, а темпи зростання нових вкладників суттєво знизилися (бо більша частина населення прийняла участь в афері), структура гине вже за першої необхідності повертання грошей власним вкладникам.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження було досягнуто мету наукової роботи: розроблено підходи до формалізації елементів поведінкової економіки та проаналізовано наслідки керованого вибору у фінансових пірамідах на базі імітаційної моделі. В процесі формалізації підходів до моделювання елементів поведінкової економіки було виявлено, що в більшості випадків фінансові піраміди – це шахрайська схема, при якій жертву змушують інвестувати кошти обіцянкою надзвичайних доходів, але просто використовують знову залучені кошти для виплат інвесторам, які наполягають на припиненні своїх інвестицій.

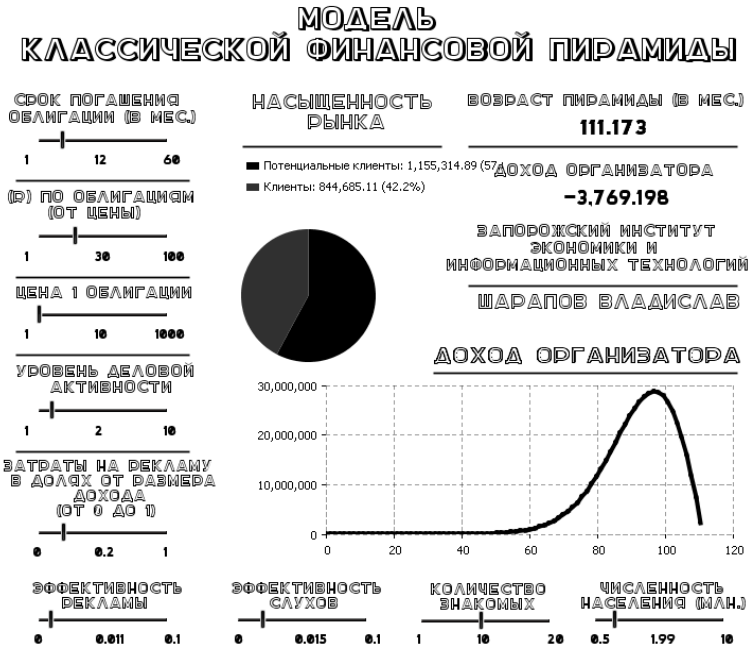

Рисунок 9 – Вплив підвищення кількості населення на піраміду з помірною політикою

Основні причини виникнення таких пірамід – недоліки законодавчої бази, сприятлива економічна і соціальна ситуація (довірливість і інвестиційна активність населення). Моделювання процесів функціонування та розвитку фінансових пірамід і проведений на базі розроблених моделей імітаційний експеримент дозволили визначити, що незалежно від причин формування фінансової піраміди, існують певні умови їхньої стабільності. Велика частина з них лише відкладає крах піраміди в часі. Єдиною і загальною умовою стабільності для даних пірамід є перевищення темпу зростання доходів над витратами. Це можливо при постійному збільшенні та прирості клієнтів фірми. З огляду на те, що кількість населення певної території обмежена, навіть повторна участь людей в піраміді не забезпечить безперервно зростаючого приросту грошових потоків, з чого можна зробити висновок про те, що будь-яка піраміда згодом приречена на крах, незалежно від того, наскільки великим може бути її життєвий цикл.

З огляду на те, що фінансові піраміди приречені на крах, найчастіше наслідками таких крахів є значні непогашені заборгованості перед вкладниками, спад ділової активності та довіри населення до бізнесу в цілому, орієнтування населення на короткострокове споживання і зниження обсягу заощаджень, затяжні економічні кризи, які мають часом світовий масштаб. Однак, існують також і фінансові піраміди, які мають державний характер і несуть в собі важливий соціальний та економічний ефект – страхування, пенсійна система, накопичувальні фонди і т.п. Їх відсутність чи ліквідація можуть завдати значно більшої шкоди, аніж підтримка та фінансування.

Дослідження наслідків різноманітних політик учасників фінансових пірамід дозволило виявити, що окрім політики її організатора дуже значний вплив можуть мати інформаційні потоки, якими чутки та реклама поширюються серед населення. Чим більшим є ступінь довіри населення до отриманої інформації та чим більшою є кількість між особистих зв'язків, тим більший дохід отримує фінансова піраміда в коротші терміни.

Окрім довіри на поширення інформації фізично впливає й кількість населення, що проживає в певній державі. Зі збільшенням кількості населення плітки поширюються значно гірше, як і реклама. Втім, необхідно розуміти, що коли піраміда набере в цих умовах оберти, власник структури може отримати пропорційно більший дохід.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Nudge. Архитектура выбора. Как улучшить наши решения о здоровье, благосостоянии и счастье / Ричард Талер, Касс Санстейн– М. : Манн, Иванов и Фербер, 2017. — 240 с.

2. Ванг Уоллес «Как не стать жертвой хакеров и мошенников в Internet». –Москва: ООО «ДиаСофтЮП», 2005. – ISBN 5-93772-156-X

3. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б.. Современный экономический словарь. – 2-е изд., испр. М.: ИНФРА-М, 1999. 479 с. 1999.

4. Гомелля В. Б. Основы страхового дела – М: Финансы и статистика, 2003, ISBN 5-7958-0038-4.

5. Статья А. Черногорова «10 Признаков финансовых пирамид»: http://shtift.do100verno.ru/blog/605/35077

6. Бернстайн П. Л. Против богов: Укрощение риска / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2000. – 400 с.: ил. глава 18.

7. Казанцев С. К. Основы страхования: Учебное пособие – Екатеринбург: изд. ИПК УГТУ, 1998, ISBN 5-8096-0006-9.

8. Г. Г. Димитриади. «Что такое «финансовые пирамиды»: подходы и определения» // Электронный журнал "Исследовано в России", 245, стр. 2619-2626, 2004 г.: http://zhurnal.ape.relarn.ru/articles/2004/245.pdf

9. Г. Г. Димитриади «Модели финансовых пирамид: «Детерминированный подход». – М.: Едиториал УРСС, 2002.

10. Дж.Форрестер. Основы кибернетики предприятия (индустриальная динамика). М.:«Прогресс», 1971.

11. Справочное пособие по «Business Graphics Library» в AnyLogic6.4.1:http://www.xjtek.com

12. Карпов Ю. – Имитационное моделирование систем. Введение в моделирование с AnyLogic 5. – СПб.: БХВ-Петербург, 2005. – 400 с.

13. Деркач І.О., Шарапов В.С. Моделювання ключових аспектів функціонування фінансових пірамід // Інфраструктура ринку. – 2017 – №8. Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/ 8_2017_ukr/ 37.pdf

14. Шарапов В.С. Моделі ключових аспектів функціонування фінансових пірамід // Матеріали науково-практичної конференції Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт за галуззю «Математичні методи, моделі в економіці». – Запоріжжя, ЗНУ, 2017 – с.159.